

Verslag openbare ochtendvergadering commissie Energie(transitie), Duurzaamheid, Vastgoed en Wonen

Datum 20 april 2023
Locatie Raadzaal, stadhuis
Verslag door mw. Janneke Slingerland (Notuleerservice Nederland)
Vaststelling verslag

Aanwezigen

De voorzitter, B. van der Steeg (agendapunten 1-6), C. Bos (v.a. agendapunt 7), wethouder D. de Vries, commissiegriffier mevrouw M. de Vos, de leden, de heer H. Bakker (D66), de heer H. Dijkstra (CDA), de heer G. Dijkstra (EenUtrecht), de heer R. van der Graaf (ChristenUnie), de heer G.J. ten Hoonte (VVD), mevrouw J. Kleinrensink (GroenLinks), mevrouw T. Meerding (VVD), het lid M. Minnaert (BIJ1), mevrouw A. Oudejans (Student & Starter), mevrouw C. Passier (Volt), mevrouw V. Smit (Volt), mevrouw L. Snippe (PvdD), de heer N. Temming (Stadsbelang Utrecht), de heer M. Ustra (DENK), de heer J. Vasters (D66), de heer P. Zwaneneberg (GroenLinks), de heer R. van der Zweth (PvdA) en mevrouw J. Zwinkels (CDA)

Afwezigen

Er zijn geen afwezigen gemeld.

Verslag openbare vergadering commissie Energie(transitie), Duurzaamheid, Vastgoed en Wonen

Verslag openbare ochtendvergadering commissie Energie(transitie), Duurzaamheid, Vastgoed en Wonen.....	1
Aanwezigen.....	1
Afwezigen.....	1
1. Opening en mededelingen	2
2. Vaststellen van de agenda van 20 april 2023	2
3. Vaststellen van de ingekomen agenderingen (Procedure)	2
4. Conceptverslag commissie Energie Energie(transitie), Duurzaamheid, Vastgoed en Wonen	2
5. Toezeggingen/Moties	2
6. Ingekomen stukken	3

7. Raadsvoorstel Zienswijze ontwerpprogramma en productbegroting AVU 2024.....	3
8. Raadsvoorstel Vaststelling Huisvestingsverordening gemeente Utrecht.....	6

1. Opening en mededelingen

De **voorzitter** opent de vergadering om 9.30 uur. Hij meldt dat wethouder Schilderman is afwezig vanwege verplichtingen voor de VNG en zij wordt vervangen door wethouder de Vries.

2. Vaststellen van de agenda van 20 april 2023

De **voorzitter** meldt dat agendapunt 7.1 is toegevoegd op verzoek van de gemeente Montfoort om dit openbaar te bespreken. Indien geen bespreking gewenst is, gaat de zienswijze naar de Raad.

De heer **Ten Hoonte (VVD)** zegt dat is afgesproken om de zienswijze te bespreken. Het dossier afval staat voor het eerst op de agenda en hij vindt het jammer dat wethouder Schilderman afwezig is.

De **voorzitter** meldt dat onder agendapunt 8.1 Intrekking verordening woonadvies is toegevoegd. Dit betreft een correctie op de eerdere verordening. De keuze is om het stuk te bespreken in de commissie of rechtstreeks als A-punt naar de Raad te sturen.

De commissie wenst dit punt te bespreken.

De **voorzitter** meldt dat agendapunt 12 een geheime bijlage heeft. Gezien de behoefte om deze te bespreken zal dat deze avond in de Raadszaal gebeuren vanaf 20.00 uur.

De agenda wordt vastgesteld.

3. Vaststellen van de ingekomen agenderingen (Procedure)

Geagendeerd worden de volgende stukken

- 3.1 Raadsvoorstel Coördinatiebesluit windmolenpark energielandschap Rijnenburg en Reijerscop – agenderen in de commissie op 01-06-2023, 30 minuten behandeltijd
- 3.1 Raadsvoorstel Verordening Leegstand gemeente Utrecht – agenderen in de commissie op 01-06-2023, 60 minuten behandeltijd.
- 3.3 Raadsvoorstel Zienswijze Programmabegroting 2024 RUD Utrecht – agenderen 01-06-2023, 15 minuten behandeltijd.
- 3.4 Raadsbrief Rapportage wonen in Utrecht, agendering door VVD en anderen, totaal 10 fracties – 90 minuten behandeltijd.

Agenderingen ter plaatse

- Raadsvoorstel Actieplan studentenhuisvesting – agenderen op verzoek van alle fracties in volgende commissievergadering, 120 minuten.

4. Conceptverslag commissie Energie Energie(transitie), Duurzaamheid, Vastgoed en Wonen

De voorzitter meldt dat tekstuele opmerkingen vanuit de leden Minnaert en Hellevoort zijn verwerkt. Het verslag van 23 maart 2023 van de commissie Energie(transitie), Duurzaamheid en Wonen wordt vastgesteld.

5. Toezeggingen/Moties

De lijst toezeggingen-moties-brieven EDW d.d. 23 maart 2023 wordt vastgesteld.

6. Ingekomen stukken

Er zijn geen ingekomen stukken.

7. Raadsvoorstel Zienswijze ontwerpprogramma en productbegroting AVU 2024

De **voorzitter** schorst de vergadering voor 5 minuten voor een voorzitterswissel en de nieuwe **voorzitter** heropent de vergadering voor de bespreking van het raadsvoorstel en onderdeel 7.1 over de mogelijke interesse voor een gezamenlijke raadsadviescommissie voor GR AVU op verzoek van de gemeente Montfoort.

Eerste termijn

De heer **Ten Hoonte (VVD)** vraagt naar de reactie van het college op het verzoek van de gemeente Montfoort en het eventuele effect van de komst van een raadsadviescommissie op het voorstel. Zijn fractie is nog niet overtuigd van al of niet de noodzaak van een gezamenlijke commissie.

Zijn fractie is ook niet overtuigd van de aanpak om het papier wel of juist niet in kleine fracties aan te besteden. Hij stelt voor om de passage hierover in het raadsvoorstel te vervangen door een passage waarin wordt voorgesteld om twee jaar met kleinere porties te experimenteren en wanneer dit te veel personele inzet vergt, daarmee op te houden. Het voorstel om een advies te schrijven, kost ook geld.

Mevrouw **Kleinrensink (GL)** vraagt naar de reactie van de VVD op het doel van de aanbesteding, namelijk niet de kleine porties, maar meer marktwerking.

De heer **Ten Hoonte (VVD)** verwacht dat bij kleine porties meer partijen beschikbaar zijn om ze te verwerken, zoals een biomassacentrale. Het is interessant om dat te verkennen. Hij heeft de voorkeur voor experimenteren daarmee boven het aanvragen van een duur advies.

Mevrouw **Kleinrensink (GL)** vindt dat de begroting er goed uit ziet. De aanbestedingen vindt ze juist goed zo, om te kunnen sturen op maximale circulariteit en sociale contractvormen. Ze vraagt of dit moet worden opgenomen in de contractvoorwaarden bij de aanbesteding of dat het op een andere manier mogelijk is om hierop te sturen?

Mevrouw **Zwinkels (CDA)** heeft de informatie over kleine contracten anders gelezen. Niet met het doel van tegengaan van marktwerking, maar om administratieve kosten te verlagen en bureaucratie te beperken en te sturen op stabiele prijzen. Deelt GL deze uitleg?

Mevrouw **Kleinrensink (GL)** is niet tegen kleine contracten, maar ze vindt het belangrijk om te sturen op maximale circulariteit en duurzaamheid en ze zoekt naar het juiste instrument daarvoor. Het werken met kleine contracten is geen doel op zich.

Mevrouw **Zwinkels (CDA)** vraagt of GL het met haar eens is dat marktwerking kan helpen om samen te werken en van elkaar gebruik te maken en daarmee circulariteit te verhogen.

Mevrouw **Kleinrensink (GL)** benadrukt dat het doel is om te sturen op maximale circulariteit. Doel en middel lijken hier door elkaar te lopen.

De heer **Ten Hoonte (VVD)** geeft aan dat niet is gezegd dat marktwerking het doel is. Kleine partijen helpt om een partij de kans te geven om iets uit te proberen zonder meteen de hele partij af te nemen. Het voorstel van het college is om te onderzoeken of dit gaat werken. Hij vraagt of GL zijn voorstel deelt om te gaan experimenteren met kleine contracten.

Mevrouw **Kleinrensink (GL)** deelt dat, ze heeft geen probleem met kleine partijen. Ze deelt niet het verzoek om geen onderzoek te doen. Het is goed om tevoren te kijken hoe hierop goed te sturen is op de afgesproken doelen.

GroenLinks is niet direct voorstander om een gezamenlijke adviescommissie te vormen. Ze verwacht dat een nieuw gremium leidt tot meer praten en meer werkdruk en daar is ze niet voor.

Mevrouw **Snippe (PvdD)** zegt dat PvdD akkoord gaat met de zienswijzebrief. Bij oud papier lopen de opbrengsten terug door afname van de huis-aan-huisbladen. Ze vraagt de reactie van de wethouder op het risico van een perverse prikkel, omdat hiermee ook de inkomsten teruglopen voor de begroting van de AVU. Ze vraagt of dit onderdeel van het gesprek is met AVU.

Naar aanleiding van het stoppen van een van de grote organisaties voor het recyclen van papier den drankenkartons vraagt ze of het college met AVU in gesprek is over hervatten van nascheiding van drankenkartons, en of dit mogelijk alweer wordt gedaan. De aangekondigde raadsbrief over dit onderwerp is er nog niet.

De heer **Vasters (D66)** geeft aan dat zijn fractie akkoord gaat met de zienswijze. Hij onderstreept dat hij de uitgangspunten van de aanbesteding deelt en hij vraagt om vroegtijdig aansluiten van de raad op deze aanbesteding.

Hij vraagt reflectie van het college op circulariteit in de doelstellingen van de AVU op lange termijn, conform de doelstellingen die de gemeente zelf heeft gesteld.

Op het voorstel voor een raadsadviescommissie kan zijn fractie nog niet reageren, omdat het doel en de opdracht van de commissie nog niet duidelijk zijn.

Mevrouw **Zwinkels (CDA)** sluit aan bij de opmerkingen over het belang van de AVU voor de circulaire economie aansluiten. Ze dankt de AVU voor verbeterde begrotingen.

Ook het CDA is nog niet zeker over de raadsadviescommissie, hoewel de partij openstaat voor samenwerking. Ze vraagt naar het proces van het college om te onderzoeken of dit interessant kan zijn voor de gemeente Utrecht.

Ook het CDA is benieuwd naar de kleine contracten, en ziet de voordelen die de AVU benoemt. In de aanbevelingsbrief treft ze nog rode signalen over tegenvallende opbrengsten en toenemende kosten, geen goede ontwikkeling in recycling en er worden geen goede stappen gezet in de hoeveelheden huishoudelijk afval. Ze vraagt om reflectie van het college in de zienswijze.

Ze vraagt reactie op de textielcontracten in de zienswijze. Ze vraagt of de gemeente daadwerkelijk gaat rekenen met de genoemde risicoreserve.

Schorsing

Reactie college

Wethouder **De Vries** in reactie op VVD: het is aan de raad om te reageren op het verzoek van de gemeente Montfoort om een raadsadviescommissie te vormen. Om deze reden wordt debat gevoerd. Het kost tijd en vergt planning om gezamenlijk tot afspraken te komen.

Het college wil graag een gedegen advies over de kleinere aanbestedingen, om de consequenties goed in beeld te brengen. Het betreft in totaal een groot volume en omvat meerdere gemeenten.

Er zijn meerdere partijen bij betrokken. De AVU is een kleine organisatie en het contractbeheer vergt veel tijd en menskracht met zoveel partijen. Het college heeft hierbij behoefte aan advies.

De heer **Ten Hoonte (VVD)** wijst erop dat een extern advies geld kost, en vraagt naar de bekostiging. Hij vindt in het voorstel nog onvoldoende afgewogen dat dit echt nodig is. Als dit zo is, dan stelt hij voor hierop terug te komen met een brief waarin expliciet staat dat het advies vanuit AVU moet zijn.

Wethouder **De Vries** hoort wat hij zegt. In reactie op GroenLinks geeft hij aan dat het doel van de aanbesteding is om marktwerking te krijgen. Het advies moet meerdere opties in beeld brengen.

Mevrouw **Kleinrensink (GL)** vraagt of de wethouder deelt dat niet marktwerking, maar zoveel mogelijk circulariteit het doel moet zijn van de aanbesteding.

Wethouder **De Vries** geeft aan dat marktwerking het doel is en dat dit zo goed mogelijk kwalitatief en betaalbaar geregeld moet worden.

In reactie op de PvdD geeft hij aan dat recyclen van glas en papier een duur proces is. De opbrengsten fluctueren sterk en hij bestrijdt dat er sprake is van een perverse prikkel. Circulariteit staat voorop.

Mevrouw **Snippe (PvdD)** vraagt waarom het risico op een perverse prikkel er niet is.

Wethouder **De Vries** zegt dat het college die niet ziet. Het college ziet een patroon van fluctueren van opbrengsten en prijzen en daar moet iets mee gedaan worden.

Mevrouw **Snippe (PvdD)** verzoekt om dit goed in de gaten te houden en om hierover terug te koppelen. Verder vraagt ze of drankenkartons nu niet meer verbrand worden

Wethouder **De Vries** geeft aan dat verdere informatie volgt in de brief die in Q2 staat gepland.

5

Wethouder **De Vries** zegt in reactie op het D66 dat de AVU is beleidsarme organisatie is die de contracten van de gemeente beheert. Hoe de gemeente omgaat met textiel wordt nu als voorbeeld in Nederland gebruikt. Naar aanleiding van het CDA meldt hij dat met textiel zoveel mogelijk gezamenlijk wordt aanbesteed, op dit moment met elf gemeenten.

10

Mevrouw **Zwinkels (CDA)** vraagt of het verwerken van textiel wordt overgedragen.

Wethouder **De Vries** zegt toe om per brief in Q2 terug te komen bij de raad over kleding en in met de door het CDA gevraagde reflectie op de risicoreserve.

Tweede termijn

15

Mevrouw **Zwinkels (CDA)** vraagt naar het proces van de raadsadviescommissie om tot een goede keus te komen. En ze vraagt om in de aangekondigde brief te reflecteren op de signalen in de zienswijze die nog op rood staan.

20

Wethouder **De Vries** wijst erop dat het overleg over de raadsadviescommissie aan de raad is. Indien gewenst kan vanuit de raad om agendering te komen.

Bij de zienswijze is de reactie van het college bekend, en indien meer nodig is, kan om agendering gevraagd worden.

25

Mevrouw **Snippe (PvdD)** komt terug op de brief en op het risico van een perverse prikkel. Ze verzoekt om na een jaar bij de raad met een terugkoppeling te komen.

Wethouder **De Vries** zegt niet een termijn toe, maar geeft aan dat het college terugkomt met informatie op het moment dat het nodig is.

30

De heer **Ten Hoonte (VVD)** is niet overtuigd dat een advies noodzakelijk is. Hij verzoekt de wethouder om de AVU voorafgaand aan de raadsvergadering te vragen naar de kosten hiervoor, en hoe deze worden gedekt.

35

Wethouder **De Vries** zeg dat de uitvoering van het proces aan AVU is, en als de AVU daar niet uitkomt, komt hij terug bij de raad. Hij adviseert in reactie op de VVD om na de aanbevelingen vanuit de AVU het verdere debat te voeren. In reactie op GroenLinks meldt hij dat aanbesteding waarschijnlijk eind dit jaar plaatsvindt.

40

Mevrouw **Kleinrensink (GL)** maakt zich zorgen over de doelstellingen in de aanbesteding, en of er voldoende tijd is om goede afwegingen te kunnen maken.

De **voorzitter** vraagt of dit onderwerp als bespreekpunt naar de raad van 11 of 16 mei kan.

45

De heer **Ten Hoonte (VVD)** wil een amendement schrijven over de middelen waaruit het advies betaald gaat worden. De brief is nu te onduidelijk.

Mevrouw **Zwinkels (CDA)** weet nog niet of wethouder iets gaat aanpassen aan de zienswijze brief, zodat ze betere afwegingen kan maken. De toezeggingen voor de brief in Q2 komen pas nadat de zienswijze in de raad is behandeld.

50

Wethouder **De Vries** geeft aan dat er budget voor het advies. Indien dat niet zo is, komt hij terug bij de raad. En in reactie op het CDA meldt hij dat afweging wordt gevraagd op basis van de huidige zienswijzebrief. Daarna komt het college terug om te spreken over welke inhoudelijke afwegingen daarvoor nodig zijn.

55

De **voorzitter** concludeert dat het onderwerp als bespreekpunt naar de gemeenteraad gaat, met een bespreektijd van 10 minuten op 11 of 16 mei.

De wethouder heeft toegezegd om in de brief terug te komen op de kledinginzameling, op de vraag van het CDA over de risico's van de aanbestedingen van 6 euro per ton en op de vraag van de PvdD over drankenkartons.

60

De **voorzitter** vindt nog onduidelijk of de raad voorstander is van een raadsadviescommissie.

De heer **Ten Hoonte (VVD)** vraagt of dit onderwerp juridisch een besluit vergt.

De **griffier** meldt dat de Raad van Montfoort op 13 februari heeft besloten om versterking in andere gemeente te zoeken. Dit is een verkennende e-mail voor een inventarisatie en bij voldoende interesse volgt een officieel verzoek aan de raad. Ze koppelt terug dat er mogelijk belangstelling is, maar dat het verzoek nog onvoldoende concreet is.

Mevrouw **Kleinrensink (GL)** geeft aan geen belangstelling te hebben, tenzij er goede redenen zijn om dit wel te doen.

Mevrouw **Zwinkels (CDA)** wil dit onderwerp graag bespreken in de commissie om een goede afweging te kunnen maken of een raadsadviescommissie een goed idee is. Mogelijk zijn er andere opties. Ze bereidt een agendering voor om dit te bespreken en om te overwegen hoe dit voorbereid kan worden.

De **voorzitter** concludeert dat aan Montfoort gemeld kan worden dat vooralsnog onvoldoende belangstelling is voor een raadsadviescommissie.

8. Raadsvoorstel Vaststelling Huisvestingsverordening gemeente Utrecht

8.1 Raadsvoorstel Wijziging Huisvestingsverordening Regio Utrecht 2019 en intrekken verordeningen woon(ruimte)adviescommissies

De **voorzitter** meldt dat punt 8.1 een wijzigingsvoorstel betreft omdat de huidige verordening op 1 juli afloopt en herziening noodzakelijk is.

Eerste termijn

De heer **Van der Graaf (ChristenUnie)** ziet dat in de nieuwe verordening een paar kleine verandering zijn. Hij vraagt naar punt 2d, buurtvoorrang. Hij vraagt zich af of het goed om doelgroepen aan te wijzen, juist omdat de doelgroep erg afhankelijk van locatie: soms ouderen, elders bijvoorbeeld gezinnen. Dit is maatwerk.

Verder vraagt hij zich af of het noodzakelijk is bij beslispunt 2c, het experimenteerartikel of altijd een raadsbesluit noodzakelijk is. Dit kan juist vertragend werken. Hij vraagt zich af of het nodig is dat alle gevallen langs de gemeenteraad gaan en waarom hiervoor is gekozen.

De heer **Dijkstra (CDA)** vraagt wat wel en wat niet langs de raad zou moeten, als dit niet voor alle onderwerpen geldt.

De heer **Van der Graaf (ChristenUnie)** wil graag ruimte geven om te experimenteren. Als de doelen goed omschreven zijn, kan het college deze ruimte krijgen met het verzoek om de raad te informeren. Mogelijk is dit een goede tussenvorm.

De heer **Dijkstra (CDA)** wil het niet ingewikkelder maken dan nodig.

De heer **Van der Graaf (ChristenUnie)** is het daarmee eens, dat is juist de bedoeling van zijn opmerking.

De heer **Bakker (D66)** vraagt of de CU ook de visie op buurtvoorrang goed wil vastleggen.

De heer **Van der Graaf (ChristenUnie)** zegt dat het de bedoeling is om per gebied te kijken wat daar versterkend werkt en dit niet stadsbreed te bepalen. Dit is een betere manier om het instrument buurtvoorrang te gebruiken.

Mevrouw **Meerding (VVD)** hoort de nuance bij het artikel over experimenteerruimte, maar het college zegt dit niet voor niets. Ze vindt het juridisch ver gaan om dit bij het college te leggen.

5 De heer **Van der Graaf (ChristenUnie)** vraagt aan het college of het echt nodig is dat elke experiment een raadsbesluit vergt. Hij vraagt of andere vormen mogelijk zijn.

10 De heer **Van der Zweth (PvdA)** wil graag de slag maken naar een goed functionerende woningmarkt, met de basis op orde en dan doorgroeien. PvdA wenst meer nadruk op volkshuisvesting, boven een woningmarkt. Hoe staat het met het oprekken van de opkopersregeling, om speculanten de pas af te snijden? Hij vraagt een toezegging dat dit in de plannen voor 2024 terugkomt.

15 Buurtvoorrang is een belangrijk punt. Voor veel Utrechters is de eigen buurt of wijk belangrijk en daar moet de gemeenterekening mee houden, ook om jongeren in de eigen wijk te houden. Dat kan wijken helpen.

20 Commissielid **Minnaert (BIJ1)** hoort spreken over kansrijke jongeren. Ze vraagt naar het onderscheid tussen kansrijk en niet kansrijk.

25 De heer **Van der Zweth (PvdA)** vindt dit een terechte opmerking. Het is beter om te spreken over jongeren. Hij zoekt naar manieren om jongeren te houden bijvoorbeeld in een wijk als Overvecht met veel sociale woningen. Hij denkt ook aan het bevorderen van doorstroming bij ouderen. Dat zijn logische groepen, en hij sluit zich aan bij de vraag van de CU over buurtvoorrang op maat.

30 Mevrouw **Meerding (VVD)** ziet meer in de keuze om meer te loten, dan kiezen voor buurtvoorrang als instrument. Dan is er voor alle jongeren meer kans.

35 De heer **Van der Zweth (PvdA)** is niet voor loten, wel kan mogelijk de leeftijdsgrens voor inschrijving naar 16 jaar om zo jongeren meer kans te bieden. De stad is niet overal hetzelfde en dan kan buurtvoorrang een mooi middel zijn, bijvoorbeeld in de wijken Ondiep en Overvecht.

40 Mevrouw **Meerding (VVD)** vindt het vreemd dat een jongere in Ondiep en Overvecht wel voorrang kunnen krijgen in de eigen wij, en elders niet.

45 De heer **Van der Zweth (PvdA)** wijst erop dat dit voorbeelden zijn. Het is belangrijk om te letten op wat er speelt in de wijk en te analyseren in welke wijk je wat doet op maat, voor jongeren en voor ouderen op maat.

50 Mevrouw **Meerding (VVD)** ziet dat PvdA wel gendrificatie aan wil pakken, maar dat het er niet toe doet dat jongeren in Leidse Rijn en andere wijken binding met hun wijk hebben.

55 De heer **Van der Zweth (PvdA)** deelt het eerste deel van de conclusie, maar het tweede deel niet.

60 De heer **Dijkstra (CDA)** wijst erop dat het vooral om de uitvoering gaat. Hij vindt dat het woord kansrijk in dit debat niet bijdraagt aan de maatregel.

De heer **Van der Zweth (PvdA)** deelt dit en hij vraagt of het college dat ook deelt.

Hij vraagt naar de inschrijfleefijd van 16 jaar.

Hij wil graag een slag maken in de beroepsgroepen met maatschappelijke impact waarbij een tekort is, zoals onderwijs en zorg. De praktijk is dat het vaak niet werkt. Hij roept de wethouder op om hiernaar te kijken.

De heer **Dijkstra (EenUtrecht)** vraagt of PvdA de passage over de beroepsgroepen eruit wil laten of zo laten staan.

De heer **Dijkstra (CDA)** vaagt of de PvdA de passage over de doelgroepen eruit wil halen als blijkt dat dit niet werkt, of liever de regeling wil laten staan, ook wanneer deze niet werkt.

De heer **Van der Zweth (PvdA)** zoekt naar de betekenis in de praktijk. Hij vindt dat de regeling moet werken. De praktijk is weerbarstig.

Commissielid **Minnaert (BIJ1)** wijst erop dat naast een tekort aan personeel bij politie, zorg en onderwijs er ook een tekort is aan schoonmakers. Hoe denkt de PvdA daarover?

5 De heer **Van der Zweth (PvdA)** zegt dat je eindeloos kan doorgaan. Hij sprak over onderwijs en zorg, daar zijn grote tekorten, dat nu de focus, plus de politie. Andere groepen, zoals ook loodgieters kunnen eventuele hogere kosten doorrekenen in hun tarieven.

Commissielid **Minnaert (BIJ1)** wijst erop dat er wel huizen beschikbaar moeten zijn.

10 De heer **Van der Zweth (PvdA)** zegt dat hij daarom pleit voor voldoende sociale woningbouw. Dat is de basis.

De heer **Dijkstra (CDA)** snapt dat een schoonmaker extra kosten kan doorberekenen in de tarieven, maar wie betaalt de schoonmaker?

15 De heer **Van der Zweth (PvdA)** vindt dat tekorten in bijvoorbeeld de schoonmaakbranche verschilt van de effecten van de ontwrichtende maatschappelijke impact bij zorg en onderwijs. Dat is een ander vraagstuk.

20 Over fysieke beperking vraagt hij naar een mogelijke regeling maken dat mensen die hoog wonen, van hoog naar laag kunnen verhuizen ten behoeve van de toegankelijkheid. Hij krijgen signalen dat indicatie vaak niet werkt. Hij vraagt naar de reactie van de wethouder.

Hij vraagt de wethouder om ten behoeve van de regeling van volgend jaar te analyseren of arbeidsmigranten, dak en thuislozen ook als kwetsbare doelgroep benoemd kunnen worden, om schrijnende situaties te voorkomen.

25 Hij is het eens met de bezettingsnorm en de regels voor kleine en grote woning, maar bij sloop en nieuwbouw komen mensen soms gedwongen in een kleinere woning terecht. Dit voelt onrechtvaardig en hij vraagt een reactie hierop van de wethouder.

30 De heer **Dijkstra (EenUtrecht)** vraagt naar een reflectie van de wethouder op het onderwerp buurtvoorrang en hij vraagt wanneer hierover een voorstel komt. Hij zou dat liefst dit jaar nog tegemoetzien.

Bij de beleidsarme switch van nu vraagt hij naar een reflectie van de wethouder op het beter benutten van bestaande bouw en de ambities van het college hierbij. Hij vraagt of daar dit jaar nog voorstellen voor komen.

35 De heer **Bakker (D66)** volgt lijn college. Het is belangrijk om een huisvestingsverordening in te mogen stellen. Ook is hij het eens met het college om nu de basis op orde te brengen en volgend jaar een majeure stap te zetten.

40 De heer **Dijkstra (CDA)** vraagt naar het beeld van D66 bij de verwachte majeure wijzigingen volgend jaar.

45 De heer **Bakker (D66)** leest hierover in de toelichting een duidelijke uitwerking. Daarnaast worden vanuit het Rijk wijzigingen verwacht. Hij neemt aan dat het college deze afwacht en op basis daarvan stappen zal presenteren.

Hij wil graag vieren dat de omzettingsvergunning tot drie personen niet meer nodig is. Nu zijn de meeste contracten voor twee of drie personen. Hij stelt voor om goed te volgen of dit goed werkt en of mogelijk behoefte is om uit te breiden naar meer personen, bijvoorbeeld vier.

50 De heer **Dijkstra (CDA)** viert het feestje graag mee. Vier personen lijkt prima, maar hij vraagt zich af welke impact dit heeft op gemengde gezinnen en of deze in het nadeel gesteld kunnen worden door deze regeling.

55 De heer **Bakker (D66)** weet dat niet, het is belangrijk om de implicaties te overwegen. Hij wil kijken naar goede en blijvende stappen die gezet kunnen worden om woningen te delen.

Mevrouw **Snippe (PvdD)** vraagt of D66 niet eerst de toets op leefbaarheid af wil wachten alvorens verder te verhogen.

De heer **Bakker (D66)** geeft aan dat de intentie van zijn bijdrage juist is om hier goed over na te denken, ook over de mogelijke keerzijde en de gevolgen voor leefbaarheid.

5 Mevrouw **Snippe (PvdD)** vraagt of D66 het eens is dat evaluatie en eventueel een mogelijke vorm van een noodrem daarbij belangrijk zijn.

De heer **Bakker (D66)** verwacht niet dat dit zodanig uit de hand gaat lopen. Hij heeft vertrouwen in de Utrechters en deelt deze zorg niet zo. In gezinnen en studentenhuizen gebeurt dit al.

10 Commissielid **Minnaert (BIJ1)** uit haar zorgen dat de nieuwe regeling kan aanmoedigen tot meer huisjesmelkers. Ze vraagt zich af of strengere regels nodig zijn.

De heer **Bakker (D66)** zegt dat altijd streng tegen huisjesmelkers moet worden opgetreden. Maar dat vindt hij geen reden om dit niet te doen. Er is veel behoefte, want de woningnood is groot. Wel is aandacht nodig voor dit punt.

15 Over participatie is gesproken met de regiocorporatie en andere partijen. Zijn wens en advies is om in het vervolg ook de woningzoekende meer hierbij te betrekken.

20 Bij doelgroepen wijst hij vooral op jongeren en hij sluit aan bij de woorden van de CU. Over senioren vraagt hij of de grens van 65 nog juist. Oudere worden steeds vitaler. Mogelijk is er een vorm te vinden waarbij dit meer recht doet aan de bedoeling of wellicht is de AOW-leeftijd nu een betere grens. Hij vraagt reactie van de wethouder.

25 Niet genoemd bij politie, zorg en onderwijs zijn de boa en kinderopvang. Hij mist het verhaal van het college hierin en vraagt reflectie van de wethouder. Huisvesting voor maatschappelijke beroepen vindt D66 ontzettend belangrijk en hij heeft behoefte aan een wat bredere analyse, mist diepgang.

Hij sluit aan bij de VVD over het loten. De lotingsgrens mag veel hoger dan 10%. Dit is de enige mogelijkheid voor jongeren. Hij geeft mee voor de volgende keer dat woningcorporaties veel meer gemeenschapsvormers willen worden en hij verzoekt om dit in de volgende verordening expliciet mee te nemen als een van de doelen, zodat de ruimte voor corporaties op dit gebied groter wordt.

30 Mevrouw **Oudejans (Student & Starter)** viert het feestje van D66 over de uitbreiding tot drie personen zonder vergunning mee, en wil graag uitbreiden naar vier. De woningnood is al groot, en haar fractie schrikt ervan dat de nood in de toekomst alleen maar groter wordt en de wachttijd langer wordt. Bij sociale huur is er met name sprake van verdringing van jongeren. Zij hebben geen kans vanwege lange wachttijd. Ze vindt het percentage van 10% loting is te weinig. En ook deze groep heeft buurtvoorrang nodig.

35 Veel jonge Utrechters wonen tijdelijk en hebben daarom geen terugkeergarantie en dat zorgt voor grote onzekerheid. Ze vraagt of de wethouder inziet dat het belangrijk is om ook deze studenten vanuit tijdelijke huisvesting toe te voegen aan buurtvoorrang.

40 Ze is blij met de mogelijkheid tot experimenteerruimte. Dat geeft ruimte voor vernieuwende woonvormen. De fractie stelt voor om als vervolg op het verdwijnen van Buurland in de Staatsliedenbuurt het project om Buurland te gebruiken voor huisvesting van statushouders. Dit kan zorgen voor prettige en veilige woonsfeer. Ze vraagt hierop reactie van de wethouder. Verder sluit ze aan bij D66 over het meer betrekken van de inwoners.

45 De heer **Dijkstra (CDA)** wijst erop dat het woningtekort stijgt van 5,5 naar 6,5%. Gelukkig wordt hier wat aan gedaan en het is goed om de basis op orde te brengen. De bezettingstabel is aangepast. Welke consequenties heeft verbreding voor de andere groepen, zoals gemengde gezinnen? Hij vindt het prima om het experimenteerartikel bij de raad te beleggen. Hij sluit aan bij de woorden van de CU om goed te kijken naar de uitvoering in de praktijk.

50 Bij buurtvoorrang vindt hij dat de term kansrijk eruit moet. Dit zorgt voor ongewenste discussie en is niet echt nodig.

De voorrangsregels maken het ingewikkeld en suboptimaal. Hij pleit voor meer persoonlijke bemiddeling en maatwerk.

55 Hij viert ook graag het feestje mee van het verhogen van de grens voor vergunningsvrij wonen, spreekt de wens uit tot behouden van de lichtere leefbaarheidstoets. Het lijkt onverstandig om dit nu al over te slaan.

Het experiment met buurtbinding voor ouderen heeft goed resultaat opgeleverd en hij adviseert daarmee door te gaan.

Corporaties hebben doelen en hij is het eens met de opmerking van D66 dat daar rekening mee gehouden moet worden. Hij vraagt reflectie van de wethouder op deze wensen en hoe we daarin kunnen helpen.

5 Hij is verheugd dat bij 8.1 de fout is ontdekt. Hij vraagt of intussen misbruik is gemaakt van deze verschrijving.
Het CDA kijkt uit naar de presentatie van de nieuwe huisvestingsverordening.

10 Commissielid **Minnaert (BIJ1)** wijst op de grote schaarste aan woningen in Utrecht. Het overleveren van de woningmarkt heeft geleid tot de wooncrisis. Sterk ingrijpen en reguleren is belangrijk en een grote opgave voor de gemeente. Om ongelijkheid op de woningmarkt tegen te gaan is buurvoorrang belangrijk. Het is onacceptabel dat onderscheid wordt gemaakt tussen kansrijke en niet kansrijke jongeren. Dit is discriminatie. Ze vraagt een verklaring hoe dit onderscheid in de huisvesting is gekomen en ze vraagt de toezegging dat term kansrijk wordt geschrapt, zodat alle jongeren in aanmerking kunnen komen voor buurtvoorrang.
15 BIJ1 sluit aan bij de PvdA over het verlagen van de inschrijfleefijd voor jongeren.

Mevrouw **Snippe (PvdD)** vraagt wat BIJ1 vindt van het nadeel dat andere woningzoekenden ondervinden van buurtvoorrang.

20 Commissielid **Minnaert (BIJ1)** zegt dat iedereen nadeel ondervindt van de enorme schaarste. Buurtvoorrang is goed om gendrificatie tegen te gaan. De fractie wil een stad waar iedereen een huis kan vinden.

Over de terugkeergarantie vraagt ze naar de periode dat mensen moeten wachten op hun nieuwe woning na vertrek uit de te slopen woning. Het komt voor dat in de tussentijd de bezettingsnorm wordt aangepast en mensen iets anders moeten zoeken. De fractie wil graag dat mensen bij sloop en nieuwbouw naast terugkeergarantie ook aanspraak op kunnen maken op buurtvoorrang. Ze vraagt een toezegging van de wethouder.

25 Ze vraagt een urgentieverklaring voor dak- en thuislozen op maatschappelijke gronden. Er is sprake van groot tekort aan ruimte in de maatschappelijke opvang, daarom kunnen veel mensen daar niet terecht en komen ze niet in aanmerking voor urgentie. Hoe kan deze groep meegenomen worden in urgentieverklaring op maatschappelijke gronden? Ze vraagt hierop een toezegging van de wethouder.

30 Mevrouw **Meerding (VVD)** zegt dat de hier te bespreken wijzigingen in de huisvestingsverordening technisch klinken, maar maatschappelijke impact hebben op de woningmarkt.

Ook de VVD is al jarenlang voorstander van het vergunningsvrij wonen tot drie personen. Dit helpt vooral starters en studenten om makkelijker een plek te vinden in Utrecht.

40 Mevrouw **Snippe (PvdD)** vraagt wat de VVD wil doen aan negatieve effecten.

Mevrouw **Meerding (VVD)** wil eerst zien of er negatieve effecten zullen optreden. Ze verwacht dat het voor leefbaarheid een kleine wijziging is, die veel oplevert voor de woningmarkt.

45 Mevrouw **Snippe (PvdD)** vindt het opmerkelijk dat de VVD eerst wil zien hoe het uit de hand loopt en dan pas te kijken hoe er gehandeld moet worden. Ze vraagt of VVD het met haar eens is dat er gehandeld moet worden bij klachten?

50 Mevrouw **Meerding (VVD)** vindt dat de PvdD uitgaat van een doemscenario. Daar gaat ze niet van uit. Bij woonoverlast kan nu ook al gehandeld worden, bijvoorbeeld via de wijkagent.

Mevrouw **Snippe (PvdD)** gaat niet uit van een doemscenario, maar ook in het verleden was er al sprake van mails van mensen die overlast ervaren, terwijl er een tekort is aan handhaving. Ze vindt dit heel lichtzinnig van de VVD.

55 Mevrouw **Meerding (VVD)** denkt niet dat er een groot verschil is tussen wonen met twee of drie personen. Wel maakt het verschil welke personen er wonen. Ze wil kijken per huis naar de overlast en dat niet ophangen aan het aantal personen.

De heer **Dijkstra (EenUtrecht)** vraagt of de VVD het met hem eens is dat meer mensen in een woning, hand in hand moet gaan met beter voorkomen van overlast en beter regelen van de handhaving.

- 5 Mevrouw **Meerding (VVD)** vraagt zich af of deze aanpassing zo'n toename zal opleveren. Wel onderschrijft ze dat het nodig is om goede manieren van handhaving te hebben.

De heer **Dijkstra (EenUtrecht)** vraagt of de VVD het met hem een is dat het instrumentarium verbeterd moet worden.

10 Mevrouw **Meerding (VVD)** is het daarmee eens.

De VVD is kritisch over de aanpassing van de bezettingsnormentabel, waardoor eenpersoonshuishoudens ook aanspraak zouden kunnen maken op een grotere woning met drie kamers. Ze vindt meer dan 60m² groot voor een persoon. Dit kan ertoe leiden dat gezinnen langer op de wachtlijst moeten staan, omdat ze niet op kleinere woningen kunnen reageren. Is het echt nodig om aan te passen en wat doet dit met positie van gezinnen?

15 Bij het experimenteerartikel wijst ze op de passage dat de bevoegdheid onterecht bij het college heeft gelegen. Ze vraagt of er besluiten zijn genomen die nu juridische basis missen.

20 Buurtvoorrang is een onderwerp waar niet lichtzinnig mee omgegaan moet worden. Ouderen voorrang geven is te rechtvaardigen omdat de eerdere regelingen niet bleken te werken. We begrijpen niet dat ook nu ook voorrang gegeven moet worden aan kansrijke jongeren in bepaalde wijken. Alleen als dit geldt voor alle jongeren in alle wijken kan de VVD meegaan in deze voorrang. De VVD is voorstander van verloten van 20%, zodat jongeren overal meer kans maken op een woning.

25 Mevrouw **Oudejans (Student & Starter)** vraagt of de VVD tegen generieke buurtvoorrang voor jongeren is.

30 Mevrouw **Meerding (VVD)** zegt dat dit niet wordt voorgesteld. De VVD is tegen voorrang voor kansrijke jongeren in bepaalde wijken.

Ze vraagt naar de uitvoering van de motie over voorrang voor onderwijspersoneel en andere vitale beroepen bij middenhuurwoningen. Ze leest dit niet terug in de verordening.

35 De heer **Zwanenberg (GroenLinks)** kan zich in grote lijnen vinden in deze verordening. Hij zegt dat GL voor goede regulering is, met de benodigde strakke regie. GL is, anders dan voorheen, nu wel voor buurtvoorrang, maar worstelt met de manier waarop. Doorstroming is daarbij niet de enige reden. In bijvoorbeeld Overvecht en Kanaleneiland is sprake van meer mensen met kwetsbare achtergrond. Hierbij komt dat stadsvernieuwing is gericht op gendrificatie. GroenLinks zou zich daarin kunnen vinden, maar alles is discussieerbaar. Kwetsbare mensen zouden voorrang moeten kunnen krijgen in bepaalde wijken. Een percentage wil hij nu niet generiek vastleggen. Per plan, wijk en project moet goed gekeken worden, er is geen sprake van een carte blanche.

45 De heer **Dijkstra (EenUtrecht)** geeft aan dat het voor mensen die lang in een wijk wonen heel wrang zijn als de duur van hoelang je er woont niet wordt meegerekend. Hij vraagt of dit voor GL een belangrijke reden kan zijn voor buurtvoorrang in de hele stad.

50 De heer **Zwanenberg (GroenLinks)** zegt dat dit een kwestie van definitie is. Hij is er niet voor om de duur generiek toe te passen, maar vindt dat het belangrijk is om goed te kijken naar maatschappelijke binding. Niet voor de hele stad, maar juist in die wijken waar voor veel mensen het complete sociale leven zich helemaal afspeelt in hun eigen buurt. Voor stedelijke cosmopolisten is dat niet zo belangrijk.

55 De heer **Van der Zweth (PvdA)** vindt de opmerkingen van GL over de wijkaanpak goed te volgen. Hij vraagt hoe je per plan en per wijk wilt bepalen, maar ook generiek een zekere autonomie kun meegeven.

60 De heer **Zwanenberg (GroenLinks)** is te overtuigen, maar vindt het lastig om een percentage te bepalen. Hij ziet dit als nieuw, onontgonnen terrein wat nog ontdekt moet worden en daarbij wil hij geen blanco cheque afgeven.

De heer **Van der Zweth (PvdA)** vraagt GL om mee te wegen dat er als sprake is van kadering als een zekere autonomie wordt meegegeven. Daarbij wil hij dat de raad wordt geïnformeerd.

5 De heer **Zwanenberg (GroenLinks)** wacht dit af.

De heer **Dijkstra (CDA)** vindt dit een ingewikkeld onderwerp. Met de beste bedoelingen proberen alle fracties er wat aan te doen, om zo onorthodoxe problemen op te lossen met onorthodoxe maatregelen. Hij vraagt hoe GL kijkt naar de uitvoering van de regels als die er komen.

10 De heer **Zwanenberg (GroenLinks)** gaat ervanuit dat buurtvoorrang gaat komen, maar hij pleit daarbij om goed te kijken naar de uitvoering. Het moet geen grabbelton van wijken en doelgroepen worden. Voor GL ligt alles nog niet vast.

Hij verwacht dat het woord kansrijk het niet gaat overleven. Hij verzoekt de wethouder om dit te laten vervallen, dat bespaart de noodzaak om hiertoe een amendement in te dienen.

15 GL is blij dat de bevoegdheid bij de experimenteerruimte naar de raad teruggaat.

Hij sluit aan bij Student&Starter over Buurland. Goed om te horen dat er plannen zijn en hij roept de wethouder op om ervoor te gaan.

20 De verordening gaat over verdeling van schaarste en dat is helaas een puik verdienmodel. Hij vraagt om meer te informeren over misstanden, bijvoorbeeld op basis van standaardbrieven aan huurders waarin de rechten en mogelijkheden helder zijn uitgelegd.

GL sluit aan bij de oproep van PvdA om de bezettingsnorm wat soepeler te hanteren voor mensen van wie de woning gesloopt wordt.

25 10% loting vindt de fractie meer dan genoeg. En het feestje van D66 viert hij niet mee. Het is belangrijk om deze uitbreiding goed te monitoren en goed in te kunnen grijpen in gevallen waar het misgaat.

De heer **Dijkstra (CDA)** wil uitgaan van het idee van vertrouwen. Hij begrijpt de zorg van GL voor kwetsbare inwoners, maar het sturen van een brief naar alle huurders. De meerderheid van de verhuurders is goed bezig. Standaard een brief van de gemeente sturen naar huurders vindt hij vreemd als je vertrouwen hebt in je corporatie.

30 De heer **Zwanenberg (GroenLinks)** is blij dat er prima verhuurders zijn. Maar niet voor niets blijkt dat maatregelen nodig zijn om de markt in toom te houden. Er zijn altijd mensen die in een slechte woning wonen of te veel huur betalen.

35 De heer **Temming (Stadsbelang Utrecht)** vindt het niet nodig om een regionale huisvestingsnorm vast te stellen zonder democratisch apparaat. Echter zolang deze bestaat, vindt hij het belangrijk om ervoor te zorgen dit zo goed mogelijk te doen en waar mogelijk te verbeteren. Hij weet dat de wethouder het lastig vindt om moties en amendement te krijgen, omdat de regionale huisvestingsverordening voor meerdere gemeenten lastig te veranderen is.

40 Elke keer ziet hij dat moties of amendementen van SBU worden verworpen en vervolgens toch uitgevoerd worden. Hij wijst op motie 214 uit 2021 over geen vergunningsplicht bij samenwonen van drie personen. De motie kreeg negatief advies van D66, GL en de CU werd schaamteloos verworpen door de jongerenafdeling van de PvdA, excuses, Student&Starter, en wordt nu toch deels uitgevoerd.

De heer **Van der Zweth (PvdA)** vraagt naar de opmerking over de jongerenafdeling van de PvdA.

50 De heer **Temming (Stadsbelang Utrecht)** zegt dat er sprake is van een spreekfout, waarvoor hij excuses aanbiedt. Hij bedoelde hier de fractie van Student&Starter.

Hij wijst verder op amendement 35 en motie 242 uit 2021 over aanpassingen ter verbetering van kansen voor woningzoekenden. Beide verzoeken werden verworpen in de raad en zijn nu grotendeels uitgevoerd. Hij pakt graag de kans om te proberen de hele verordening te verbeteren.

55 De woningtoewijzing in Utrecht is te aanbod gericht en hij pleit voor een vraaggericht systeem. Ouderen blijven vaak te lang in een woning, tot een probleem ontstaat. Bij eerder verhuizen ontstaat een win-winsituatie. Nu twee jaar na de kritiek van zijn fractie een voorzet wordt gedaan tot verbetering van de voorrangregeling, vindt hij dat nog te beperkt en te aanbodgericht. Hij zegt verbetervoorstellen toe.

De heer **Bakker (D66)** vraagt naar de verbetervoorstellen, zodat ze hier in de commissie besproken kunnen worden.

5 De heer **Temming (Stadsbelang Utrecht)** heeft deze nog niet beschikbaar en komt hier voorafgaand aan de raadsvergadering op terug.

De heer **Bakker (D66)** wijst erop dat lokaal veel mogelijk is. Hij ziet de door SBU genoemde punten die zin uitgevoerd als een indicator voor succes, maar hij vindt het raar dat aangekondigde verbeterpunten nog niet besproken kunnen worden.

10 De heer **Temming (Stadsbelang Utrecht)** zegt dat zijn fractie hier nog aan werkt. Loten is onrechtvaardig en doet aspirant-woningzoekenden tekort.

15 Mevrouw **Snippe (PvdD)** geeft aan dat haar partij in principe positief is over het raadsvoorstel. Ze sluit aan bij het voorstel om het woord kansrijk weg te laten. Ze wil geen uitbreiding van het lotingspercentage.

De partij is voorstander van bevordering van doorstroming, maar terughouden met regelingen, voorrang en uitzondering omdat er zoveel schaarste is. Behalve in het geval dat er echt sprake is van urgentie en een schrijnende situatie, of wanneer de doorstroming daarmee wordt bevorderd. Lastig daarbij is dat slaagkans van anderen hiermee verkleint. Het is goed om terughoudend te zijn met buurtvoorrang.

20 In haar interrupties heeft ze leefbaarheid al aangekaart bij de uitbreiding van het vergunningsvrij wonen. Indien geen leefbaarheidstoets wordt uitgevoerd is ze tegen de uitbreiding. Ze vraagt het college om gevolgen te evalueren en of er de mogelijkheid voor een noodrem is bij overlast. Ze vraagt hoe het college toename van bezwaren en klachten wil aanpakken. En ze vraagt om het instellen van meldplicht bij verhuur van een woning aan meer dan twee huurders. Ze vraagt om stipte monitoring van het effect van de maatregel.

30 De heer **Ustra (DENK)** zegt dat de schaarste woningen maakt dat het essentieel is om kaders te stellen. Hij is blij met nieuwe huisvestingsnormen. Met de huidige schaarste is beperken van de groepen buurtvoorrang noodzakelijk. En voor het toekennen van buurtvoorrang is maatwerk nodig.

Schorsing

Reactie college

35 Wethouder **De Vries** dankt voor het waardevolle debat in de commissie. Hij concludeert daaruit dat buurtvoorrang kan een plaats krijgen in de huisvestingsverordening. Over de invulling ervan hoort hij verschillende inzichten en hij komt in Q2 terug bij de raad met een verder uitgewerkt voorstel om over de nadere regel het debat te voeren. Dit betreft ook de vraag van de CU en anderen over het aanwijzen van specifieke groepen per buurt of per wijk. Hij gaat hierover graag het debat aan.

40 Hij stelt bij het experimenteerartikel voor om dit wel langs raad te laten gaan, juist omdat het experimenten betreft en dat tot politieke vragen kan leiden. Hij verwacht niet dat dit veel vertraging oplevert. In 2022 betrof het handvol gevallen.

45 De heer **Van der Graaf (ChristenUnie)** vraagt of in de nieuwe versie van de verordening specifieke groepen worden benoemd en of dit generiek of per project gebeurt.

50 Wethouder **De Vries** zegt dat er een generieke verordening komt waarin staat dat er ruimte is om voorrang te geven. Over de invulling daarvan kunnen lokaal regels gesteld worden en een voorstel daartoe wil hij graag bespreken in Q2.

55 De heer **Bakker (D66)** vraagt bij 2.3 over het experimenteerartikel naar de bedoeling van de wetgever. Kan wethouder daar iets over aangeven? Hij vraagt of dit noodzakelijk is of inhoudelijk wenselijk.

Wethouder **De Vries** zegt dat het technisch niet noodzakelijk maar vooral inhoudelijk gewenst is door BZK, vanwege de democratische legitimiteit. Corporaties hebben een belangrijke rol in de volkshuisvesting, maar de democratische legitimiteit ligt bij de raad.

De PvdA noemt voorrang jongeren een goed idee, maar terecht is de term kansrijk genoemd. Hij stelt dat deze term niet in de verordening staat, maar in het voorstel wordt genoemd als voorbeeld. Hij heeft raad goed begrepen en hij zorgt voor een goede vervanging zonder het woord kansrijk. CDA en PvdA spreken over doorstroom van ouderen. Het college werkt aan een doorstroomplan en onderzoekt wat bijdraagt aan langere verhuisketens.

Over vastleggen van regels of juist maatwerk geeft hij aan dat nu een verordening voorligt waarin groepen worden beschreven. Op de invulling komt hij later terug voor de nadere regels.

Vorrang voor beroepsgroepen werkt niet altijd. Hij hoopt daaraan tegemoet te komen met middenhuurwoningen. Hij hoopt dat specifieke toewijzing gaat helpen en er wordt gekeken naar de juiste criteria.

De heer **Van der Zweth (PvdA)** is blij met de opmerking over middenhuur, maar hij wil ook graag voor de sociale huur een stap in maken in 2024.

Wethouder **De Vries** zegt dat dit klopt. En voor de groepen wil hij nu de basis formuleren en over de specificatie ervan in 2024 het verdere debat voeren.

In reactie op de vraag naar het functioneren van urgentie voor fysieke beperkingen geeft hij aan dat hij geen geluiden heeft dat dit niet goed gaat. Hij vraagt om hierop terug te komen bij signalen dat dit niet voldoende functioneert.

Arbeidsmigranten zijn een kwetsbare groep, maar dit betreft niet de urgentie bij huisvesting. Arbeidsmigranten dienen werk te hebben en hun huisvesting valt in beginsel onder verantwoordelijkheid van de werkgever. Hij wil deze groep wel meenemen in de woonzorgvisie om daar goed aandacht aan te kunnen besteden.

De heer **Van der Zweth (PvdA)** weet hoe het zit, maar hij vraagt of het zou helpen om de groep arbeidsmigranten toe te voegen aan kwetsbare groepen.

Wethouder **De Vries** maakt om deze reden de opmerking over de woonzorgvisie. Dat kan eventueel het gevolg hebben dat de groep wordt aangewezen als aandachtsgroep. In de huidige verordening is dit niet het geval.

De heer **Van der Zweth (PvdA)** wacht dit af en vraagt de toezegging dat de wethouder terugkoppelt over wat wordt besloten, zodat de raad kan beslissen of dit logisch is.

Wethouder **De Vries** zegt dat de woonzorgvisie naar raad komt. De nieuwe wet zal ook implicaties hebben voor de verordening. Het college neemt dit mee in de aanpassing en komt dan terug in de raad.

Over mensen die een kleinere woning terugkrijgen na sloop en nieuwbouw geeft hij aan dat de afweging de schaarste van ruimte betreft en een zorgvuldige, eerlijke verdeling daarvan, zowel voor eenpersoonshuishoudens als grotere gezinnen.

Buurtvoorrang kan gelden voor de hele stad of per wijk. Ook hierover wil hij later doorspreken.

De heer **Van der Zweth (PvdA)** vraagt hoe de wethouder de bezettingsnorm matcht met zijn opmerkingen zojuist over sloop-nieuwbouw. De bezettingsnorm geldt nu onverkort. Het is mogelijk dat bij sloop-nieuwbouw iemand terugkomt in een woning die bijna halveert. Dit voelt niet rechtvaardig, zeker als mensen niet voor de sloop zijn.

Wethouder **De Vries** heeft niet idee dat hier sprake is van een knelpunt. Als dat zo is, moet het college daar iets aan doen. Nu zijn relatief veel eenpersoonshuishoudens op zoek naar een huis.

Als een kleiner huishouden terugkeert in een kleinere woning, kan een gezin in de grotere. De gemeente is zeer kritisch op sloop-nieuwbouw. In de prestatieafspraken komt een leidraad over sloop-nieuwbouw. Soms is tevens sprake van doorschuiven, niet alleen verhuizen en terugkomen. De gemeente werkt hierin zo zorgvuldig mogelijk.

In reactie op EenUtrecht zegt de wethouder dat benutten van de bestaande voorraad belangrijk is, juist vanwege het grote tekort. Dit jaar start een campagne in de stad over woning delen. In de volgende wijziging van de huisvestingsverordening is het de bedoeling om te onderzoeken of het gebiedsgericht mogelijk is om de teugels wat te laten vieren. Dit geldt bijvoorbeeld het punt vergunningsvrij voor drie personen of zelfs meer, versus de leefbaarheid. Het is belangrijk om dit goed te monitoren alvorens besluiten te nemen. Pas later wil hij kijken of nog iets veranderd moet worden. Dit geldt ook bij omzetten en splitsen van woningen.

De heer **Dijkstra (EenUtrecht)** vraagt of dit jaar nog een voorstel komt voor het in bredere zin beter benutten van de bestaande woonvoorraad.

5 Wethouder **De Vries** heeft een brief toegezegd in Q2. Dan ligt er nog geen voorstel voor splitsen in verschillende wijken. Wel zal hij specifiek reflecteren op gebruik van de bestaande woningvoorraad en wat waar kan in welke vorm en wat niet kan.
10 In reactie op D66 meldt hij dat omzetten naar vier personen technisch mogelijk is, maar de balans met leefbaarheid is enorm belangrijk. Het nadeel van vrijstelling is dat geen voorwaarden gesteld kunnen worden en daar wil hij terughoudend mee omgaan.
15 Het CDA vraagt naar gezinnen met een scheiding. Het klopt dat een eengezinswoning die wordt gebruikt voor woningdelen niet meer beschikbaar is voor een gezin. Dit is een afweging. Hij wil eerst kijken naar de effecten van de huidige aanpassing en dan terugkomen bij de raad om te bespreken over verdere stappen wenselijk zijn.
20 Hij ondersteunt oproep om woningzoekende meer te betrekken. Hier wordt aan gewerkt. Het is mogelijk om de leeftijd voor seniorenvoorrang aan te passen. Belangrijk is om te bedenken dat niet iedereen lang fit blijft. Dit is nu de huidige grens, en er komen ook verzoeken om juist de grens te verlagen om meer vitaliteit in een complex mee te nemen.
25 Op de opmerkingen over kinderopvang en boa komt hij later terug. Het lotingspercentage van 10% is opgenomen in het coalitieakkoord. Dit wil hij nu behouden en volgen wat dit doet.
Over de rol van de woningcorporaties geeft hij aan dat zij al een grote rol hebben. Hun expertise en achtergrond zijn groot en volkshuisvesting is een ambacht. Tegelijk is volkshuisvesting net als onderwijs van ons allemaal. Het is zoeken naar de juiste balans. Hij wil gezamenlijk oplopen en
30 tegelijk letten op democratische legitimiteit.
In reactie op de opmerkingen over de lange wachttijd voor jongeren wijst hij op het percentage dat in het coalitieakkoord is opgenomen. Wellicht is het mogelijk om te kijken naar andere manieren, zoals inschrijven vanaf jongere leeftijd. Dit wil hij in kaart brengen en hierover het debat voeren in 2024. Over de onzekerheid voor studenten en het meenemen van hen bij buurtvoorrang geeft hij
aan dat studenten ook jongeren zijn, en daar liggen kansen.

Mevrouw **Oudejans (Student & Starter)** vraagt juist naar tijdelijke bewoning door studenten.

35 Wethouder **De Vries** wil ook daarover doorspreken in het vervolgdebat over de nadere regels. Buurland gaat verdwijnen. Hij zegt dat er zeker kansen liggen om dit op te nemen als experiment. Hier liggen zeker kansen en zijn zegt toe dit te gaan onderzoeken.
40 In reactie op de vraag van het over de bezettingsnormtabel en de betekening ervan voor gezinnen, merkt hij op dat het een kleine wijziging betreft. De groep eenpersoonshuishoudens wordt groter. Door deze kleine aanpassing hebben ze een iets grotere kans om in aanmerking te komen voor een woning. Hij verwacht een minimaal effect op gezinnen, want de grotere woningen blijven juist voor hen beschikbaar. Het is belangrijk dit te blijven monitoren.

45 Mevrouw **Meerding (VVD)** ziet niet terug in het voorstel dat het gaat om wat grotere woningen. Het lijkt erop dat de hele norm wordt losgelaten van meer dan 60m².

50 Wethouder **De Vries** zegt dat de norm niet wordt losgelaten. Door te sleutelen aan de norm, verwacht hij meer balans in de woningvoorraad. Dit betreft een beperkte verschuiving omdat er relatief meer eenpersoonshuishoudens en minder gezinnen zijn. Het is goed om dit te blijven volgen, maar hij verwacht dat grotere gezinnen die meer kamers nodig hebben hier geen last van hebben.

Mevrouw **Meerding (VVD)** naar het aantal vierkante meters wat de wethouder bedoelt bij een kleinere ruimte.

55 Wethouder **De Vries** komt daarop terug.
Over de voorrangsvolgorde en het maatwerk zegt de wethouder dat in de huisvestingsverordening juridisch de rangorde wordt vastgelegd. Daarbinnen hebben de corporaties ruimte voor maatwerk en dat moeten ze verantwoorden. De verordening is het juridische stuk erbij. Hij wil verder gaan met experimenteren met buurtbinding voor ouderen.

De corporaties wensen juist meer mogelijkheid tot maatwerk. Spannend is dat de wet dit niet altijd toestaat. De corporaties zoeken manieren om complexe aandachtsgroepen beter te mengen. Gezamenlijk met de corporaties wil hij met het experimenteerartikel op zoek om hier gezamenlijk in op te trekken.

5 De fout in verordening is ontdekt en aangepast en dit heeft gelukkig geen negatieve gevolgen gehad.

In reactie op BIJ1 meldt de wethouder dat buurtvoorrang voor mensen die geen gebruik kunnen maken van de terugkeerregeling al bestaat. Dit is de stadsvernieuwingsurgentie. En bij dak en thuislozen is er alleen een mogelijkheid voor mensen uit de maatschappelijke opvang. Technisch is het wel mogelijk hier iets aan te doen en hij begrijpt de opmerking om te zoeken naar balans. Vanavond is er debat over aandachtsgroepen en hij stelt voor om dit mee te nemen. Echter betekent dit wel weer iets voor de toename van de druk bij de reguliere woningzoekende.

15 Commissielid **Minnaert (BIJ1)** vraagt of vraagt of het uitsluitsel over het wel of niet meenemen van deze groep kan worden opgenomen in de toegezegde brief.

Wethouder **De Vries** zegt dit toe en hij nodigt uit om hier ook vanavond al verder over te spreken, met name over dak- en thuislozen zonder indicatie.

20 Bij woonoverlast is er is niet altijd sprake van daadwerkelijke overtreding. Bij acute overlast kan de politie gewaarschuwd worden. Eventueel zijn bestuursrechtelijke maatregelen mogelijk, maar eerst kan vanuit de buurt zelf een aantal stappen genomen worden.

Eerder genomen besluiten over het experimenteerartikel zijn niet onrechtmatig.

GroenLinks vraagt naar de buurtagenda's in wijken. Dit punt wil hij meenemen in volgende debat en in de brief in Q2.

25 Percentages aandachtsgroepen: per groep is het nodig om de afweging maken en dit wordt opgenomen in bijvoorbeeld anterieure overeenkomsten.

Het antwoord op de vraag naar een standaardbrief aan huurders over wat te doen bij misstanden vereist wat uitzoekwerk, rond privacy, kosten, en capaciteit. Hij komt hierop terug in de brief in Q2.

30 In reactie op Stadsbelang Utrecht over de regionale huisvestingsverordening geeft hij aan dat regionale afstemming wettelijk verplicht is op basis van de Woningwet. Eventuele moties en amendementen wacht hij af.

Over meer vraaggericht toewijzen zegt hij dat vraag en aanbod niet altijd matchen. Wel is het de bedoeling om bij bouwactiviteiten zoveel mogelijk rekening te houden met de vraag.

35 PvdD vraagt naar vergunningsvrij bewonen en het monitoren van klachten. Het aantal overlastmeldingen wordt bijgehouden. De gemeente blijft dit volgen, ook in relatie tot het vergunningsvrij woningdelen. Trend wil hij goed evalueren en erop terugkomen. En het is altijd mogelijk om dit te wijzigen.

40 Mevrouw **Snippe (PvdD)** vraagt naar een mogelijke meldingsplicht bij woningdelen.

Wethouder **De Vries** zegt dat dit niet uitvoerbaar is.

De **voorzitter** vraagt naar gemiste antwoorden.

45 Mevrouw **Meerding (VVD)** heeft gevraagd naar de uitvoerig motie over voorrang voor vitale beroepen voor middenhuur.

Wethouder **De Vries** komt hierop terug in de brief in Q2.

50 Mevrouw **Snippe (PvdD)** vraagt waarom de meldplicht niet uitvoerbaar is.

Wethouder **De Vries** verwijst naar de beperkte capaciteit, terwijl de huidige manier werkt. Bij vragen naar aanleiding delen of splitsen van een woning wordt daar al specifiek naar gekeken.

55 *Tweede termijn*

De heer **Bakker (D66)** begrijpt dat pas in 2024 meer inhoud gegeven kan worden aan de regulering van doelgroepen en beroepsgroepen. Hij vraagt of het mogelijk is eerder al te komen met een eerste voorzet, om dit goed te verankeren.

60 Verder vraagt hij naar het vervolgproces voor uitbreiding tot vier of meer personen bij vergunningsvrij woningdelen.

De heer **Van der Zweth (PvdA)** wil ook graag meer tempo over beroepsgroepen en buurtvoorrang. Hij vraagt naar een meer concreet antwoord op zijn vraag over inschrijving 16 in de brief in Q2.

Wethouder **De Vries** wil in de brief reflecteren op de leeftijdsgrens van 16 jaar. Eventuele aanpassing kan dan besproken worden in het debat in 2024. Over beroepsgroepen en voorrang meldt hij dat er al experimenten zijn met voorrang, voor middenhuur. Nu wil hij eerst de basis op orde brengen en dan in een keer goed uitbouwen.

De **voorzitter** concludeert dat de verordening als bespreekpunt naar raad gaat van 11 of 16 mei met een spreektijd van 45 minuten.

De heer **Van der Zweth (PvdA)** overweegt een motie over vormgeven van de bezettingsgraad.

De heer **Bakker (D66)** overweegt een motie over zijn twee ingebrachte punten.

Mevrouw **Meerding (VVD)** verwacht antwoord op haar vraag bezettingsnorm en overweegt op basis van de beantwoording een motie in te dienen.

De **griffier** meldt de volgende toezeggingen in de brief in Q2, voorafgaand aan de raadsbehandeling:

- Verwijderen van het woord kansrijk uit het voorstel
- Nadere regels betreffende buurtvoorrang
- Reflectie op aanpassen van de leeftijdsgrens
- Reflectie op een standaardbrief over misstanden

De **voorzitter** concludeert dat punt 8.1 naar de raad gaat met een bespreektijd van 45 minuten. Agenda punt 11 wordt doorgeschoven naar de volgende commissievergadering.

11. Raadsvoorstel Verduurzaming particuliere woningen en Verduurzaming woningen in niet-corporatiebezit

Dit onderwerp is doorgeschoven naar de volgende commissievergadering.

De voorzitter schorst de vergadering om 13.10 uur.

Verslag openbare middagvergadering commissie Energie(transitie), Duurzaamheid Vastgoed en Wonen

Datum 20 april 2023
Locatie Stadhuishal, stadhuis
Verslag door mw. J.M. Bosma (Notuleerservice Nederland)
5 Vaststelling verslag

N.B. Er staan gele arceringen in het verslag.

Aanwezigen

Dhr. C. Bos (voorzitter agendapunt 9), dhr. B. van Steeg (voorzitter agendapunt 10), wethouder Van Hooijdonk, de leden mevrouw Alblas (ChristenUnie), Dhr. G. Dijkstra (EenUtrecht), mw. V. Smit (Volt), dhr. Van Heuven (PvdD), dhr. J. Cornielje (PvdA), dhr. Vasters (D66), mw. R. Heijne (GroenLinks), dhr. G.J. te Hoonte (VVD), mw. J. Zwinkels (CDA), mw. A. Oudejans (Student & Starter), dhr. R. Daniëls (PVV), dhr. Koning (D66), dhr. R. Snijder (Student & Starter), dhr. Temming (Stadsbelang Utrecht)

Afwezigen

Dhr. C. Bos (Stadsbelang Utrecht) en mevrouw L. Snippe (PvdD)

Verslag commissie Energie(transitie), Duurzaamheid Vastgoed en Wonen

Aanwezigen.....	18
Afwezigen.....	18
1. Opening en mededelingen	18
9. Beantwoording SV 2022 nr. 228 over Eerlijke ruimte voor lokale energie-initiatieven.....	18
10. Besluitvorming windmolens in Rijnenburg en Reijerscop	27

1. Opening en mededelingen

De voorzitter heropent de vergadering om 14.00 uur en heet iedereen van harte welkom.

9. Beantwoording SV 2022 nr. 228 over Eerlijke ruimte voor lokale energie-initiatieven

De voorzitter meldt dat dit punt geagendeerd is door de fracties van EenUtrecht, Volt, PvdA, D66, GroenLinks, VVD, CDA, Student & Starter en PvdD. De behandeltijd bedraagt 60 minuten.

De agenderende fracties willen met elkaar en met de wethouder in debat over 'Ruimte voor lokale energie-initiatieven', mede naar aanleiding van de beantwoording op schriftelijke vragen hierover. De voorzitter geeft als eerste indienende fractie het woord aan de heer Dijkstra (EenUtrecht).

De heer **Dijkstra** (EenUtrecht) vraagt waarom de raad zou willen kiezen voor het lokale collectieve warmtenet. Naast de kosten zijn er nog vier andere waarden, nl. duurzaamheid, leveringsbetrouwbaarheid, financiële betrouwbaarheid en betrokkenheid van de Utrechters. Op basis van deze vijf waarden dienen lokale initiatieven te worden afgewogen tegen de centrale oplossing van stadsverwarming van Eneco.

De heer **Vasters** (D66) ziet mogelijk extra bureaucratie ontstaan, hoe wil EenUtrecht zorgen voor een objectieve beoordeling.

De heer **Dijkstra** (EenUtrecht) geeft aan dat er geen sprake is van meer bureaucratie. De kosten zijn belangrijk, maar die worden wel heel dominant beoordeeld, terwijl er ook veel discussie over is. De andere vier waarden dienen bij de afweging gelijk te worden meegenomen.

- 5 De heer **Vasters** (D66) begrijpt de opmerking van de heer Dijkstra inzake de criteria, maar vraagt zich af hoe betrokkenheid gemeten kan worden.

De heer **Dijkstra** (EenUtrecht) antwoordt dat er indicatoren zijn om te meten in hoeverre warmtebronnen duurzaam zijn. Betrokkenheid is echter niet in een cijfer uit te drukken. Er kan wel getoetst worden of bewoners in een gebied van lokale initiatieven voldoende betrokken zijn.

10 Mevrouw **Heijne** (GroenLinks) merkt op dat de raad eerder een keuze heeft gemaakt in de Transitievisie Warmte voor de beoordeling van energietransitie systemen. De criteria die zijn vastgesteld zijn kosten, duurzaamheid, betrouwbaarheid, transparantie en zo min mogelijk gedoe voor bewoners. Deze criteria komen redelijk overeen met de criteria van de heer Dijkstra.

15 De heer **Dijkstra** (EenUtrecht) geeft aan dat betrokkenheid breder uitgelegd moet worden en dat gebeurt onvoldoende. Op dit moment wordt vooral naar kosten gekeken en worden de overige criteria te weinig meegenomen.

20 Mevrouw **Heijne** (GroenLinks) vindt dat het proces voor bewoners niet transparanter wordt door besluiten van de raad steeds weer ter discussie te stellen. De raad dient vast te houden aan de eerder vastgestelde criteria.

25 De heer **Dijkstra** (EenUtrecht) geeft aan dat energiecollectieven het met EenUtrecht eens zijn.

De heer **Te Hoonte** (VVD) geeft aan dat de uiteindelijke beslissing inzake de warmtebronnen wordt genomen bij het wijkuitvoeringsplan en die beslissing is nog niet genomen.

30 De heer **Dijkstra** (EenUtrecht) beaamt dat, daarom wordt deze discussie net op tijd gevoerd. De vraag is of de stadverwarming van Eneco snel genoeg CO2 neutraal is. De gemeente heeft in een voortreffelijke reactienota aangegeven dat men in 2025 op 50% uitkomt, o.a. door de biomassa. Eneco komt op 40% uit. De vraag aan de wethouder is hoe de raad kan controleren of de cijfers van Eneco kloppen en dan met name of de biomassa aan alle duurzaamheidseisen voldoet. Daarnaast is de vraag aan de wethouder of er kostentechnisch sprake is van een gelijk speelveld bij het vergelijken van de lokale initiatieven en de stadverwarming. De gemeente geeft aan dat dit het geval is, maar bewoners geven aan dat dit niet klopt. De berekeningen zijn niet transparant en conclusies niet overtuigend. EenUtrecht stelt voor samen met bewoners een expert te benaderen om onafhankelijk vast te stellen wie er gelijk heeft. Dan hoeft niet alles opnieuw nagerekend te worden, maar wordt wel de angel eruit gehaald.

35 Mevrouw **Heijne** (GroenLinks) merkt op dat is geprobeerd vat te krijgen op de ingewikkelde berekeningen, maar zelfs de raadsleden snappen het nog niet helemaal, dus de vraag is wat een extra expert zou opleveren. De onderzoekers geven duidelijk aan dat de kosten zijn meegenomen en de punten tegen elkaar zijn afgewogen. Op dit punt moet de raad op de onderzoekers vertrouwen.

45 De heer **Dijkstra** (EenUtrecht) geeft aan dat een aantal bewoners die zelf expert zijn, de berekeningen blijven betwisten. Om de angel eruit te halen, helpt het om een derde neutrale partij in te schakelen die van gemeente en bewoners gezamenlijk de opdracht krijgt om de berekeningen te checken.

De **voorzitter** vraagt de heer Dijkstra om zijn antwoorden kort te houden.

55 Mevrouw **Heijne** (GroenLinks) is van mening dat alles is gedaan om samen met de bewoners de berekeningen inzichtelijk te krijgen, zij betwijfelt of inschakelen van een derde partij verbetering brengt.

60 De heer **Dijkstra** (EenUtrecht) zegt dat er nog geen gezamenlijke opdracht is gegeven die onafhankelijkheid geeft. De gezamenlijkheid wordt betwist door de bewoners.

Om alsnog te komen tot een gelijk speelveld zijn nog vier spelregels nodig, nl.; het volledig meenemen van alle kostenposten, het uitwerken van een financieringsregeling, het actief ondersteunen in verwerven van subsidies en als gemeente echt zoeken naar de vraag wanneer een lokaal initiatief kan en zich als partner opstellen.

5

Mevrouw **Smit** (Volt) geeft aan dat de lokale initiatieven een droom lijken, maar in de praktijk is het een hoofdpijndossier. Bewoners dienen het op te nemen tegen gevestigde commerciële partijen, waarbij de bewoners het vaak afleggen. Dit terwijl landelijk is vastgelegd dat minimaal 50% lokaal eigendom wordt nagestreefd bij duurzame opwekprojecten. De burgers dienen een centrale rol te krijgen in de energietransitie. De gemeente dient zelf een duidelijke ambitie te hebben op het gebied van financiële participatie bij energieprojecten. Om dit adresseren is Volt voornemens een initiatiefvoorstel te schrijven over financiële participatie en een gezamenlijke werkmethode tussen de gemeente en lokale warmte- en elektriciteitsinitiatieven.

10

15

De heer **Dijkstra** (EenUtrecht) merkt op dat bewoners en grote partijen wel samenwerken, daarbij kan de gemeente ook partner en co-financier zijn in plaats van alleen adviseur.

Mevrouw **Smit** (Volt) beaamt de opmerking van de heer Dijkstra. De lokale partij is in dat geval voor 50% eigenaar.

20

Mevrouw **Heijne** (GroenLinks) deelt met Volt dat initiatieven van bewoners partner moeten zijn in de energietransitie. Vindt Volt ook dat het belangrijk is dat verschillende initiatieven vergelijkbare ondersteuning moet worden geboden?

25

Mevrouw **Smit** (Volt) geeft aan het hiermee eens te zijn, de gemeente kan beleid voor ondersteuning opstellen, bijvoorbeeld met bestemmingsplannen en leges.

30

De heer **Cornielje** (PvdA) is van mening dat lokale energie-initiatieven het draagvlak kunnen vergroten, de gemeente moet deze initiatieven omarmen. Bovendien kunnen deze initiatieven zorgen voor minder afhankelijkheid van monopolisten. De kaders van de raad moeten echter wel meegenomen worden, deze gelden zowel voor lokale initiatieven als voor grote projecten.

35

De heer **Te Hoonte** (VVD) geeft aan dat de raad via een amendement heeft bepaald dat er pas nieuwe woningen op het warmtenet aangesloten kunnen worden als er nieuwe bronnen beschikbaar zijn, maar die capaciteit blijft achter. Dit is een kader die de raad heeft gesteld, is de PvdA dit met de VVD eens?

40

De heer **Cornielje** (PvdA) onderschrijft dat er nieuwe warmtebronnen nodig zijn voor het warmtenet. Bij de kaders dienen belangenweging tussen verschillende waarden te worden meegenomen.

45

Mevrouw **Heijne** (GroenLinks) vraagt of de heer Cornielje ook van mening is dat er zicht is op nieuwe bronnen voor het warmtenet, waaronder NCZI en warmtebuffers.

De heer **Cornielje** (PvdA) beaamt dat er zicht is op nieuwe bronnen. Hij vervolgt dat schaalvergroting verschillende voordelen met zich meebrengt, zoals efficiency en betaalbaarheid. Iedereen moet meedoen in de energietransitie en er moeten 120.000 huizen van het gas af.

50

De heer **Te Hoonte** (VVD) vraagt wat de voordelen van de grote bedrijven zijn en hoe de PvdA dat zien met betrekking tot andere dossiers.

55

De heer **Cornielje** (PvdA) geeft aan dat schaalvergroting sommige voordelen met zich meebrengt, het moet erkent worden dat een grote aanpak soms efficiënter werkt dan een kleinschalige aanpak.

60

De heer **Dijkstra** (EenUtrecht) merkt op dat hier geen wetenschappelijke onderbouwing voor is. Hij informeert of de PvdA het met hem eens is dat de opgave om 120.000 woningen van het gas te halen niet persé alleen met grootschalige aanpak mogelijk is.

De heer **Cornielje** (PvdA) vindt de kleine stappen goed, maar iedereen moet meedoen. Grootschaligheid heeft ook voordelen in het beperken van gedoe en dat is tevens een uitdaging. De PvdA vraagt de wethouder hoe bepaald wordt wanneer een lokaal initiatief interessant genoeg is om mee om tafel te zitten. Het creëren van draagvlak is belangrijk, maar er moet ook vaart gemaakt worden en alle buurten in Utrecht moeten meegenomen worden.

De heer **Te Hoonte** (VVD) vindt de mening van de heer Cornielje contrair aan wat de PvdA op elk ander onderwerp zegt. Nu het gaat over energie en pleit de PvdA ineens grootschaligheid met een monopolist.

De heer **Cornielje** (PvdA) geeft aan dat zijn betoog wordt platgeslagen door de heer Te Hoonte. De PvdA ziet dit als een dilemma, waarbij niet alleen met grote bedrijven gewerkt moet worden, maar dat biedt wel voordelen door schaalvergroting en dat is belangrijk bij deze grote energietransitie. Grote opdrachten moeten groot aangepakt worden, maar waar mogelijk dienen lokale initiatieven zeker meegenomen te worden.

De heer **Vasters** (D66) geeft aan dat het initiatief Overvecht-Noord niet zo lang geleden is besproken. D66 vindt lokale initiatieven een goede ontwikkeling, voorwaarde is wel dat deze initiatieven duurzaam zijn en niet onevenredig veel gemeenschapsgeld kosten. In dit specifieke geval heeft de gemeente gekozen om deze gebieden aan te sluiten op de stadsverwarming in het algemeen belang. Daarbij moeten individuele bewoners wel de mogelijkheid krijgen om een warmtepomp te installeren.

De heer **Dijkstra** (EenUtrecht) merkt op dat de keuze van de gemeente is gebaseerd op de kostenvergelijking. Deze vergelijking zou nog een keer gemaakt moeten worden met meeweging van de vijf eerdergenoemde waarden.

De heer **Vasters** (D66) zegt dat de criteria duurzaamheid en kosten het belangrijkste zijn. Indien er een vergelijkbaar initiatief is dan moet dit zeker meegenomen worden, maar in dit specifieke geval is het duidelijk dat het lokale initiatief niet vergelijkbaar is.

De heer **Dijkstra** (EenUtrecht) geeft aan dat D66 lokale initiatieven belangrijk vindt, maar deze niet meeneemt in de beoordeling van de criteria.

De heer **Vasters** (D66) antwoordt dat de lokale initiatieven uitgebreid zijn gewogen met ondersteuning van de gemeente en de eindconclusie is dat deze minder scoren. In dat geval is de conclusie geoorloofd dat stadsverwarming een betere keuze is.

De heer **Dijkstra** (EenUtrecht) geeft aan dat betrouwbaarheid en betrokkenheid niet voldoende zijn meegewogen.

De heer **Vasters** (D66) moet het antwoord op betrouwbaarheid schuldig blijven. Op betrokkenheid is er een initiatief van bewoners dat duidelijk de betrokkenheid aangeeft. Dit moet worden ondersteund, maar niet als criterium.

Mevrouw **Zwinkels** (GroenLinks) heeft gesproken met de initiatiefnemers. Deze geven aan dat ze nog bezig zijn met de uitwerking van het plan. Zij vraagt hoe D66 nu al zeker is dat de afweging gemaakt kan worden en de knoop doorgehakt, terwijl er nog aan een alternatief wordt gewerkt.

De heer **Vasters** (D66) geeft aan dat zijn informatie is dat beoordeling heeft plaatsgevonden, op basis van die informatie geeft D66 aan voor het voorstel van het college te kiezen. Mocht dat anders zijn dan moet men er later op terugkomen en opnieuw beoordelen. D66 vindt dat uit ieder project lessen moeten worden getrokken voor de toekomst. De vraag aan de wethouder is dan ook welke lessen hieruit getrokken worden en of deze worden meegenomen naar andere projecten die zich nu in startfase bevinden. Er is veel ruis en onduidelijkheid in onderbouwing van de duurzame alternatieven. Bij de gemeente en initiatiefnemers mag geen onduidelijkheid bestaan over de verschillende definities waarlangs de initiatieven getoetst worden. Vraag aan de wethouder is of zij deze onduidelijkheid deelt en of zij wil kijken wat er aangepast moet worden. De gemeente en inwoners hebben de beste bedoelingen, maar de gemeente heeft de beschikking over professionals en de inwoners niet. Om die kloof te overbruggen is goede ondersteuning van

de inwoners belangrijk. Welke mogelijkheid ziet de wethouder om de inwoners in een vroeg stadium te ondersteunen bij het uitwerken van hun plannen?

5 De heer **Dijkstra** (EenUtrecht) vraagt of D66 van mening is dat de gemeente meer mee moet doen als partner en co-financier.

De heer **Vasters** (D66) antwoordt dat de gemeente meer partner moet zijn, maar de gemeente moet voorzichtig zijn met co-financieren, aangezien de gemeente geen private partij is.

10 De heer **Dijkstra** (EenUtrecht) geeft aan dat de inzet van een lokaal initiatief geld oplevert, omdat er dan geen stadverwarming aangelegd hoeft te worden.

15 De heer **Vasters** (D66) antwoordt dat er op dit moment onvoldoende informatie voorhanden is om dat te beoordelen, dit moet per casus worden bepaald. De gemeente moet voorzichtig zijn met co-financier zijn.

20 De **voorzitter** wijst de commissieleden op het feit dat er nog twintig minuten beschikbaar zijn voor dit agendapunt. Hij roept de commissieleden op hun inbreng kort te houden en niet in herhaling te vallen.

Mevrouw **Heijne** (GroenLinks) geeft aan dat er gezocht wordt naar ondersteuning van initiatieven. Er is echter nog een hele stad te gaan en er moet vaart worden gemaakt. Daarbij helpt uniformiteit en duidelijkheid inzake de ondersteuning naar de bewoners toe. Zij vraagt of D66 dit ondersteunt.

25 De heer **Te Hoonte** (VVD) verbaast zich over het antwoord van D66 inzake co-financiering, D66 zit in een coalitie die voornemens is ontwikkelbedrijven voor warmte te onderzoeken. De vraag is of D66 dat dan ook niet gaat doen, aangezien dat ook investeren in bronnen betreft.

30 De heer **Vasters** (D66) geeft aan dat het belangrijk is om de risico's goed af te wegen. D66 zegt niet volledig nee, maar er moet zorgvuldig gekeken worden. Het is van belang om richting de lokale initiatiefnemers snel en duidelijk aan te geven wat het oordeel van de gemeente is. Aan de voorkant dienen duidelijke afspraken te worden gemaakt en kaders gesteld, D66 vraagt de wethouder om dit mee te nemen bij toekomstige initiatieven.

35 Mevrouw **Heijne** (GroenLinks) geeft aan dat er reeds duidelijke kaders zijn gesteld. Dit zijn de kaders waaraan de initiatieven gemeten moeten worden.

40 De heer **Vasters** (D66) geeft aan dat de initiatieven zich moeten committeren aan de gemaakte afspraken.

45 Mevrouw **Heijne** (GroenLinks) heeft veel informatie gekregen over vergelijken en wegen van bewonersinitiatieven. GroenLinks bedankt deze bewoners voor hun inzet, de onderzoekers en ambtenaren voor de beantwoording van de vragen. Dit heeft geholpen bij het maken van een betere afweging. Het Hybride-Plusplan wordt nog uitgewerkt door bewoners. De gemeente moet vooraf duidelijkheid geven aan de bewoners over de geldende criteria. GroenLinks wil zo snel mogelijk zo groot mogelijke stappen zetten om het gebruik van fossiele bronnen te verminderen. Om dit bereiken zijn de kaders duurzaamheid, zo laag mogelijke kosten, iedereen moet mee kunnen doen en zo min mogelijk gedoe, leidend. De keuze voor het Hybride-Plusplan wordt niet begrepen door GroenLinks in verband met duurzaamheid.

50 De heer **Te Hoonte** (VVD) merkt op dat in de Transitievisie Warmte de duurzaamheid van de bron geen maatstaf is.

55 Mevrouw **Heijne** (GroenLinks) geeft aan dat kosten, duurzaamheid en transparantie de gestelde kaders zijn.

De heer **Van Heuven** (PvdD) vraagt waarom het Hybride-Plus plan minder duurzaam zou zijn. Stadverwarming van Eneco maakt ook nog jaren gebruik van gas.

Mevrouw **Heijne** (GroenLinks) merkt op dat Eneco nog deels met gas werkt, maar dat er afspraken worden gemaakt om het gasgebruik terug te dringen. Bij het gebruik van een hybride warmtepomp wordt de komende vijftien jaar in ieder geval nog gas gebruikt.

- 5 De heer **Van Heuven** (PvdD) merkt op dat gasverbruik voor vijftien jaar ook voor Eneco geldt. Dat betekent dat het hier gaat om twee niet duurzame initiatieven.

Mevrouw **Heijne** (GroenLinks) vindt dat er stappen gezet moeten worden naar een grote collectieve oplossing. Daarvoor is een afspraak met Eneco van belang. Tegelijkertijd zit men met het kostenplan omdat beide systemen naast elkaar moeten blijven draaien.

De heer **Van Heuven** (PvdD) merkt op dat dan het beeld ontstaat dat lokale initiatieven geen kans hebben.

15 Mevrouw **Heijne** (GroenLinks) zegt dat dit inderdaad ingewikkeld is, maar er moet vaart worden gemaakt en daarom dient Eneco zo snel mogelijk zo duurzaam mogelijk te worden, zodat grotere stappen gemaakt kunnen worden. De afspraak met Eneco is dat het warmtenet in 2035 voor 50% neutraal is en in 2040 helemaal neutraal. Dit wordt niet geëvenaard met het Hybride-Plusplan.

20 De heer **Dijkstra** (EenUtrecht) vraagt of GroenLinks ziet dat de duurzaamheid niet goed expliciet wordt gemaakt.

Mevrouw **Heijne** (GroenLinks) geeft aan dat onderzoekers aangeven dat het Hybride-Plusplan minder duurzaam is dan aansluiten op de stadverwarming. Er moeten strakkere afspraken over verduurzaming van het warmtenet gemaakt worden met Eneco. De vraag aan de wethouder is in hoeverre zij mogelijkheden ziet om strakkere afspraken te maken. Daarnaast is het belangrijk om bewonersinitiatieven te ondersteunen. Dit is het eerste initiatief van bewoners dat is ingediend. Hier kan lering uit getrokken worden voor de omgang met latere initiatieven. GroenLinks wil vergelijkbare ondersteuning bieden aan bewoners. De vraag aan de wethouder is wat de gemeente van deze casus heeft geleerd en hoe de gemeente aankijkt tegen de ondersteuning van verdere initiatieven.

De heer **Te Hoonte** (VVD) geeft aan dat de VVD moeite heeft met het uitvallen van deze lokale initiatieven. De bron bij stadswarmte is anders dan die bij lokale initiatieven, waarbij zelf een bron aangelegd wordt. De gemeente zegt dat er nog heel veel geïnvesteerd moet worden in bronnen voordat die duurzaam zijn, maar men wil dit lokale initiatief niet ondersteunen, terwijl dit in principe gelijkwaardig is.

De heer **Cornielje** (PvdA) merkt op dat 120.000 woningen verduurzaamd moeten worden, dat kan niet alleen met lokale warmte initiatieven gerealiseerd worden.

De heer **Te Hoonte** (VVD) erkent dit niet. Het is niet mogelijk om die 120.000 woningen te realiseren zonder lokale initiatieven. Ieder blok dat zelf het initiatief neemt, betekent dat andere woningen makkelijker en sneller aangesloten kunnen worden op het warmtenet. Er moet gekeken worden naar een objectievere manier voor de vergelijking van bronnen van lokale initiatieven en het warmtenet en hoe dit op een faire manier naast elkaar gezet kan worden, zodat lokale initiatieven niet stranden voordat deze bekeken zijn.

Mevrouw **Zwinkels** (CDA) geeft aan dat het CDA de initiatiefnemers heeft gesproken. Hoe zorgt de raad ervoor dat zij mee kunnen doen en hun alternatieve energieoplossingen serieus worden beoordeeld? Er zijn nu ideeën om voor individuele warmtepompen als alternatief voor stadsverwarming. In de tussentijd is er een groeiende afhankelijkheid van de stadsverwarming van Eneco. Hoe en wanneer gaat de wethouder hardere afspraken maken met Eneco over verduurzaming? In het programma Aardgasvrij is een kaartje opgenomen met de voorgenomen oplossingen per wijk, hoe wordt dit proces in lijn gebracht met de initiatieven op een manier dat participatie elkaar versterkt en niet onnodig vertraagd of zelfs tegenwerkt. Is het college bereid om onderbouwde informatie te blijven delen en open te blijven staan voor alternatieven? Anders zouden goed bedoelde initiatiefnemers valse hoop krijgen en de verandering die de gemeente wil bewerkstelligen verhinderen. De samenwerking moet juist worden benut. Op een later moment

hoopt het CDA met de wethouder te spreken over de afweging tussen de alternatieven en hoe lering kan worden getrokken uit dit traject.

5 Mevrouw **Oudejans** (Student & Starter) sluit zich aan bij het betoog van GroenLinks. Er ligt een flinke opgave voor de gemeente die samen met inwoners aangepakt moet worden. Deze bewoners hebben zelf het initiatief genomen voor verduurzaming en moedigen daarmee andere inwoners aan, dat is een goede ontwikkeling. Tijdens de technische sessies is gebleken dat dit lokale initiatief minder rooskleurig is dan eerst gedacht. Hierdoor twijfelt Student & Starter over de haalbaarheid. Er zijn afspraken gemaakt in de Transitievisie Warmte waaraan de gemeente zich moet houden. Hoe kan men de bewoners ondersteunen en welke lessen kunnen worden geleerd?

Mevrouw **Zwinkels** (CDA) geeft aan dat Student & Starter een tegenbeweging voor innovatie voorstelt. Wat is daarvan de reden?

15 Mevrouw **Oudejans** (Student & Starter) antwoordt dat bij dit initiatief niet alleen de koploper de lasten draagt, maar ook mensen die daarbij niet aansluiten. De kosten komen ook terecht bij de omgeving en dat is niet de bedoeling.

20 Mevrouw **Zwinkels** (CDA) geeft aan dat dit niet duidelijk is, omdat er nog gewerkt wordt aan de uitwerking van het plan. Op dit moment is het nog gissen of de uitspraken van mevrouw Oudejans wel kloppen.

Mevrouw **Oudejans** (Student & Starter) zegt dat uit informatie duidelijk blijkt dat de kosten op dit moment te hoog zijn. Student & Starter kijkt echter uit naar dit soort initiatieven in de toekomst.

25 Mevrouw **Zwinkels** (CDA) heeft iets anders gehoord, de financieringsdrempel is soms te hoog voor de investering in een individuele warmtepomp.

30 Mevrouw **Oudejans** (Student & Starter) merkt op dat de financieringsdrempel hoog is en de extra kosten door de omgeving moeten worden gedragen. Het warmtenet komt op dit moment hoger uit dan aanleg van een hybride pomp.

35 De heer **Te Hoonte** (VVD) merkt op dat de kosten bij het warmtenet bij de omwonenden en zelfs bij de hele stad terecht komt middels een hoger vastrecht.

Mevrouw **Oudejans** (Student & Starter) antwoordt dat berekeningen hebben aangetoond dat de kosten voor het warmtenet lager liggen dan de kosten voor aansluiting van een hybride warmtepomp.

40 De heer **Te Hoonte** (VVD) geeft aan dat de berekeningen hebben aangetoond dat het vaste bedrag dat moet worden betaald voor een extra aansluiting op het net van Eneco lager is dan de verdeling, maar vervolgens moeten er nog bronnen worden toegevoegd aan het net van Eneco. De kosten zouden dan weleens veel hoger uit kunnen vallen.

45 Mevrouw **Oudejans** (Student & Starter) antwoordt dat op dit moment blijkt dat de kosten voor het warmtenet lager zijn dan de aanleg van een hybride warmtepomp.

50 De heer **Van Heuven** (PvdD) vindt het een taai onderwerp. Het gaat om een grote multinational tegenover lokale initiatieven. De multinational heeft meer geld, lobby en menskracht en gaat ondertussen nog jaren door met stoken op gas en biomassa. De vraag aan de wethouder is of zij zich kan voorstellen dat de initiatiefnemers het gevoel hebben permanent achter te staan en nooit zo professioneel beoordeeld te worden als een professioneel bedrijf. Hoe gaat zij dit beeld herstellen voor dit initiatief maar ook voor toekomstige initiatieven. Het slagen van een lokaal initiatief zal meer buurten energie geven om zelf iets te organiseren, waardoor Utrecht minder afhankelijk wordt van stadsverwarming. De PvdD wil met een razend tempo aansturen op duurzaam maken van de stadsverwarming en lokale initiatieven maximaal helpen om deze te realiseren.

60 Mevrouw **Zwinkels** (CDA) vraagt hoe de PvdD de positie van de energie-initiatieven wil versterken.

De heer **Van Heuven** (PvdD) geeft aan dat lokale initiatieven worden beoordeeld op het feit dat ze niet duurzaam genoeg zijn, aangezien ze nog een tijdje gebruik maken van een hybride warmtepomp, dit geldt ook voor Eneco. Ze moeten allebei duurzaam worden en er moet geen sprake zijn van ongelijkheid.

Mevrouw **Alblas** (ChristenUnie) sluit zich volledig aan bij het betoog van GroenLinks.

De **voorzitter** geeft het woord aan wethouder Van Hooijdonk voor haar eerste termijn.

Wethouder **Van Hooijdonk** geeft aan dat de transitievisie warme is vastgesteld. Dit is het kader waarbinnen gewerkt worden, hierin zijn vier waardes voor toetsing vastgesteld, nl. duurzaamheid, betaalbaarheid, betrokkenheid en transparantie. Daarnaast is een volgorde vastgesteld op robuustheid, betrouwbaarheid en gedoe. In de Transitievisie Warmte is ook meegenomen hoe wordt omgegaan met bewoners die met een eigen alternatief komen. Vastgesteld is dat daarvoor dezelfde meetlat wordt aangehouden als voor alternatieven die de gemeente ontwikkelt. De alternatieven mogen niet in het nadeel zijn van de rest van de stad en niet in het nadeel van burens die geen onderdeel uitmaken van het initiatief.

Op dit moment is er nog geen definitief voorstel ingediend en kan dit niet besproken worden. De verwachting is dat het definitieve voorstel eind van het jaar ingediend wordt. Op dat moment kan de raad beoordelen hoe de meetlat is toegepast en welke keuzes zijn gemaakt. De toepassing wordt niet voor de hele wijk in zijn geheel bekeken, maar per woningtype en buurt. Ondertussen wordt er gewerkt aan een warmtewet die ook meegenomen moet worden in de afwegingen. De wethouder verwacht hierover in het tweede kwartaal een brief aan de raad te kunnen sturen. In Overvecht-Noord hebben de bewoners een buurtwarmtebedrijf ontwikkeld, dat kwam niet goed naar voren uit de vergelijking, op dit moment werken de bewoners aan een plan met hybride warmtepompen.

Mevrouw **Zwinkels** (CDA) geeft aan dat het type gebouw een rol speelt, zij vraagt zich af hoe dit uitpakt voor Overvecht-Noord en hoe het zich verhoudt ten opzichte van het plan van de gemeente.

Wethouder **Van Hooijdonk** geeft aan dat all electric niet gunstig uitpakt voor de Klompvaart en Vechtzoom. Het is wel gunstig voor het Antonius kwartier, omdat het hier onder andere gaat om nieuwere woningen.

De wethouder vervolgt dat het geschetste idee van een gevecht van David tegen Goliath een verkeerd beeld geeft. In Overvecht-Noord ligt al een warmtenet, er is daar geen sprake van een nieuwe situatie. Het opzetten van een dubbele organisatie zou extra kosten opleveren voor de samenleving en dat is een minder goede keuze.

De heer **Van Heuven** (PvdD) geeft aan dat sommige inwoners zelf iets willen organiseren, omdat ze niet afhankelijk willen zijn van stadsverwarming. Een dergelijk initiatief zou een kans moeten krijgen.

Wethouder **Van Hooijdonk** geeft aan dat de raad heeft vastgesteld dat initiatieven niet in het nadeel mogen zijn van de rest van de stad en buurtbewoners. De gemeente dient maatschappelijke belangen te behartigen en daarbij worden de kosten die mensen in Overvecht Noord moeten betalen meegenomen. De vraag is of buurtbewoners meer geld willen betalen aan de buurman dan aan een publiek warmtebedrijf.

De heer **Te Hoonte** (VVD) vindt het zonde als er vanwege het collectief warmtenet geen extra duurzame bronnen worden aangelegd.

Wethouder **Van Hooijdonk** geeft aan dat voor de samenleving wordt gezocht naar de optimale oplossing. Daarbij wordt gekeken wat gunstig is voor de rekening en het neerleggen van meerdere pijpen in dezelfde buurt is dan geen optie. Dit heeft niets te maken met oneerlijkheid. De uitgangssituatie is in verschillende delen van de stad anders.

De heer **Te Hoonte** (VVD) vraagt de wethouder of er in Overvecht-Noord nog wel gekeken wordt naar het aanleggen van een aantal echte buurtbronnen.

Wethouder **Van Hooijdonk** geeft aan dat de eerste nieuwe bron die binnenkort wordt aangelegd een Overvechtse bron is. Dit betreft een duurzame RWZI bron. Deze bron is voldoende om heel Overvecht van duurzame warmte te voorzien.

5

De heer **Te Hoonte** (VVD) geeft aan de RWZI ook beloofd is aan een heleboel inwoners die nog aangesloten zijn op gas gestookte stadverwarming. Hij mist de bevoegdheid van de wethouder om te zorgen dan er lokaal een BKO komt.

10 Wethouder **Van Hooijdonk** geeft aan dat het hele net verduurzaamd wordt. Dat probeert men op een zo efficiënt mogelijke manier te doen. Uiteindelijk zullen de Utrechters daar blij mee zijn, omdat ze dit op hun energierekening terugzien.

15 Ten aanzien van de vijf waarden van EenUtrecht wordt aangegeven dat de kaders reeds gesteld zijn door de raad, deze worden nu toegepast, als eerste bij Overvecht-Noord. De toetscriteria van kostenposten worden meegenomen en de betaalbaarheid wordt ingevuld in het raadsvoorstel dat volgt. Inzake subsidie en co-financieren zal ieder initiatief hetzelfde worden behandeld. Daarbij wordt als eerste bij Overvecht gekeken hoe de gemeente hen zo goed mogelijk aan een alternatief voor gas kan helpen.

20 Ten aanzien van het benaderen van een extra expert geeft de wethouder aan dat dit al tweemaal eerder is gebeurd. Bewoners zijn daar intensief bij betrokken geweest en er is veel tijd ingestoken. Nu is het tijd om toe te werken naar een voorstel aan de raad. Op de vraag hoe wordt bepaald of een buurtwarmtebedrijf realistisch is, geeft de wethouder aan dat de keuze gemotiveerd moet worden in een wijkuitvoeringsplan. Daarbij worden de gestelde kaders geoperationaliseerd. Deze oefening helpt bij volgende tranche buurten.

25 Inzake de eenduidigheid in cijfers wordt ingezet op nationaal organiseren. Bij de **Resse** heeft het enorm geholpen dat er een nationaal programma is. Er is een nationaal programma warmtetransitie waarover met het Rijk wordt gesproken om te komen tot nationale kengetallen om berekeningen te maken.

30 Er is geen sprake van een oneerlijk speelveld, het college beoordeelt wat de beste keuze is en als een lokaal bedrijf de beste keus is, wordt dat toegejuicht. Er zijn op hoofdlijnen kaders gesteld, uit de eerste casus probeert het college lering te trekken hoe deze kaders toegepast moeten worden en op welk moment. Het is nodig om daar strak mee om te gaan, aangezien uiteindelijk een tempo moet worden gehaald van 4.500 adressen per jaar.

35 Er zijn middelen voor ondersteuning, er is subsidie en de provincie heeft er ook middelen voor. Daarbij is er een community for practice, waarbij met bewonersorganisatie wordt gesproken. Het is heel ingewikkeld, omdat er een systeemverantwoordelijkheid voor nodig is.

40 Inzake duurzaamheid geeft de wethouder aan dat de claims van Eneco in een convenant zijn vastgelegd. Eneco dient elk jaar te rapporteren naar de gemeente over de verschillende aspecten. Deze rapportage wordt ook naar raad gestuurd. De afspraken met Eneco kunnen op dit moment niet concreter worden gemaakt, aangezien hiervoor geen wettelijke aanknopingspunten zijn. Er zijn wel twee gunstige ontwikkelingen hieromtrent, de doelen komen in de nieuwe warmtewet te staan en in de wet komt te staan dat het bedrijf uiteindelijk publiek moet worden. Dit zal de transparantie zeker ten goede komen.

45

De heer **Dijkstra** (EenUtrecht) vraagt de wethouder of zij het met hem eens is dat een lokaal warmte-initiatief ook kan zorgen voor versnelling.

50 Wethouder **Van Hooijdonk** is het niet eens met de heer Dijkstra. Op dit moment is er een buurtwarmte bedrijf in Nederland. Dat is pionieren en heel ingewikkeld, veel moeilijker dan schaal maken met een bestaande organisatie.

De heer **Dijkstra** (EenUtrecht) vraagt waarom de gemeente dan drie jaar geleden is begonnen met het stimuleren van lokale initiatieven.

55

Wethouder **Van Hooijdonk** antwoordt dat alle mogelijkheden worden verkend. Het is niet uitgesloten dat het nooit lukt, maar het is moeilijk en er wordt ook gezocht naar de maatschappelijk zo goed mogelijke inrichting.

De heer **Te Hoonte** (VVD) geeft aan dat op de website van **Argus wijk en monitor** staat dat 36 van de initiatieven wel een bewonersinitiatief in zich hebben en 28 niet. De vraag is hoe de wethouder dat duidt ten opzichte van de ambitie van Utrecht ten aanzien van een bewonersinitiatief.

5 Wethouder **Van Hooijdonk** geeft aan bewonersinitiatieven worden getoetst aan de kaders die door de raad zijn vastgelegd. Er is nergens vastgelegd dat er wordt gestreefd naar zoveel mogelijk buurtwarmtebedrijven. De ambitie van de gemeente is om zo snel mogelijk te verduurzamen, waarbij de kosten voor de samenleving en bewoners belangrijk zijn. Er zijn veel succesvolle
10 initiatieven van bewoners, zoals met zonnepanelen en windmolens. In dit geval gaat het om een buurtwarmtebedrijf, dat is ingewikkeld en niet per definitie de beste keuze.

De **voorzitter** vraagt of er initiatieven worden genomen richting de raadsbehandeling.

15 De heer **Dijkstra** (EenUtrecht) kondigt aan dat EenUtrecht in de raadsvergadering van 20 juni 2023 een motie wil indienen die te maken heeft met de criteria.

De heer **Te Hoonte** (VVD) vindt dat er meer duidelijkheid richting de stad moet komen inzake de bewonersinitiatieven. De VVD zal hierover een motie indienen.

20 De **voorzitter** geeft aan dat dit agendapunt wordt afgesloten. Hij schorst de vergadering voor vijf minuten. De heer Van der Steeg zal het voorzitterschap overnemen.

10. Besluitvorming windmolens in Rijnenburg en Reijerscop

De **voorzitter** heropent de vergadering.

25 Dit agendapunt is geagendeerd door de fracties van EenUtrecht, PVV, VVD en Stadsbelang Utrecht. De agenderende fracties willen in gesprek met de wethouder en de commissie over specifiek de besluitvorming voor het plaatsen van windmolens in Rijnenburg en Reijerscop; dit naar aanleiding van de beantwoording van de schriftelijke vragen van de raad.

30 Vanavond is er nog een debat gepland inclusief een geheim deel, dus uitlopen is geen optie. Hij roept de commissieleden op hiermee rekening te houden.

35 De heer **Dijkstra** (EenUtrecht) geeft aan dat de besluitvorming rond energiepark Rijnenburg, Reijerscop een dieptepunt is voor de participatie in de stad. De gemeente heeft voortdurend aangestuurd op windmolens. Dat is vervelend en daar moet iets mee gedaan worden. Op 9 maart 2023 heeft de raad besloten dat de uitgangspunten anders worden, met name inzake de vier reuzewindmolens. De raad heeft in meerderheid besloten dat daar geen participatie op kan plaatsvinden. EenUtrecht vraagt de coalitiepartijen of zij daar geen wroeging over hebben.

40 De heer **Koning** (D66) geeft aan dat het correct is dat er een ander besluit is door coalitievorming ten aanzien van het bouwen van 25.000 huizen in het midden en zuiden van polder Rijnenburg. Dit is een heel groot plan waarvoor apart participatie plaatsvindt.

45 De heer **Dijkstra** wil participatie op het principebesluit voor plaatsing van windmolens. Daarvoor hebben bewoners de afgelopen zes jaar geen gelegenheid gehad.

50 De heer **Koning** (D66) is van mening dat de Utrechtse burgers in maart 2023 door middel van de gemeenteraadsverkiezingen de kans hebben gehad om hun keuze te maken, onder andere voor bouwen in de polder Rijnenburg.

De heer **Dijkstra** (EenUtrecht) is het hier niet mee eens. Potentiële participatietrajecten kunnen niet geschrapt worden, omdat de coalitie daar een afspraak over gemaakt heeft.

55 De heer **Koning** (D66) vindt dat inrichting van polder Rijnenburg een groot onderwerp van de verkiezingen was. Meerder partijen zijn duidelijk geweest over hun plannen voor Rijnenburg. De inwoners hebben met de uitslag van de verkiezingen een keuze gemaakt. Hieruit is de conclusie getrokken dat er woningen gebouwd kunnen worden met een energiepark in het Noorden. 65%

van de stemmen is gegaan naar partijen die hebben aangegeven dat er windmolens in Rijnenburg moeten komen.

5 De heer **Dijkstra** (EenUtrecht) vindt dat een verkiezingsuitslag niet geïnterpreteerd kan worden op een vraagstuk. Bij verkiezingen worden door de kiezer zo'n vijftig afwegingen gemaakt. Voor een dergelijk project is participatie heel belangrijk, nu wordt iedere vorm van participatie genegeerd.

10 Mevrouw **Heijne** (GroenLinks) geeft aan dat er een voorstel ligt dat nu besproken moet worden. Zij vraagt of het betoog van de heer Dijkstra niet een manier van EenUtrecht is om te zeggen dat ze tegen windmolens zijn.

15 De heer **Dijkstra** (EenUtrecht) benadrukt dat er iets unieks gebeurt, namelijk de bouw van een compleet nieuwe stad, met vier reuzewindmolens, waarbij de participatie compleet wordt genegeerd.

De **voorzitter** geeft aan dat vooral op het proces gereageerd moet worden en geeft de heer Dijkstra het woord om verder te gaan met zijn betoog.

20 De heer **Dijkstra** (EenUtrecht) geeft aan dat EenUtrecht een conceptmotie heeft rondgestuurd met de titel 'Even geduld aub en wacht op landelijke normen windmolens'. Deze is ingediend omdat EenUtrecht wenst dat het besluit wordt uitgesteld. Het risico is groot dat juridische procedures tegen windmolens succesvol zijn, zoals in Roermond al gebleken is.

25 Mevrouw **Heijne** (GroenLinks) vraagt of de heer Dijkstra de uitspraak van de Raad van State heeft gelezen waarin staat dat gemeente lokaal toegesneden normen kunnen maken, waarmee de processen doorgezet kunnen worden.

30 De heer **Dijkstra** (EenUtrecht) geeft aan dat bij de uitspraak van de Raad van State voorwaarden worden genoemd. In Roermond is dit niet gelukt en het moet lokaal toegesneden gebeuren. Het is voor burgers en organisaties juridisch makkelijk om aan te tonen dat het college voor haar beurt praat en dat het beter is te wachten op WHO-normen en landelijke normen.

35 Mevrouw **Heijne** (GroenLinks) vraagt of EenUtrecht niet de urgentie ziet om door te gaan, met eigen lokale normen.

De heer **Dijkstra** (EenUtrecht) geeft aan dat de landelijke normen eind 2023 worden verwacht. De WHO-normen worden begin 2024 verwacht. Het is onverstandig om daar niet op te wachten en overhaast een besluit te forceren.

40 De heer **Van Heuven** (PvdD) geeft aan dat de heer Dijkstra een link legt tussen de windmolens en de nieuwbouwwijk. Het plan voor de windmolens en het energielandschap is verder uitgewerkt. Gezien de klimaatcrisis zou men verder kunnen gaan met de plannen voor het energielandschap en dan de plannen voor de woonwijk uitstellen.

45 De heer **Dijkstra** (EenUtrecht) merkt op dat inderdaad het risico bestaat dat de windmolens doorgaan en dat deze de komst van nieuwbouwwijk Rijnenburg beletten, onder andere door de afstandsnorm. Dat is echter niet wat een groot deel van de raad wenst.

50 De heer **Van Heuven** (PvdD) vindt dit een mooi scenario aangezien PvdD tegen de bouw van een nieuwbouwwijk is. Hij concludeert dat duidelijk is dat EenUtrecht liever een nieuwbouwwijk heeft dan windmolens.

55 De heer **Dijkstra** (EenUtrecht) geeft aan dat dit een deel van de conclusie is. Hij stelt vast dat de PvdD liever een overhaast besluit neemt om een groter energiepark aan te leggen, waardoor de aanleg van een nieuwbouwwijk onmogelijk wordt gemaakt. Een politiek nieuw feit is dat enkele partijen hopen dat er een groter energiepark komt, waardoor woningbouw niet meer mogelijk is. Dit pleit juist voor uitstel van de besluitvorming inzake de windmolens. EenUtrecht heeft een conceptmotie rondgestuurd, waarin EenUtrecht pleit voor het verlaten van de huidige route, aangezien een combinatie van zoveel woningen bovenop vier reuzewindmolens niet mogelijk is.
60 Het alternatieve plan voor de aanleg van een zonnepark heeft veel meer kans van slagen. Veel

omwonenden en de meeste grondeigenaren zijn daar ook positief over. EenUtrecht heeft over het aanleggen van een zonnepark een conceptmotie gedeeld, waarop EenUtrecht graag een reactie van de wethouder ontvangt.

5 De heer **Koning** (D66) vindt de selectiviteit van de kern van het betoog van de heer Dijkstra stuitend. De heer Dijkstra haalt een uitspraak van de Raad van State aan die niet van toepassing is op deze casus. De Raad van State heeft onlangs een uitspraak gedaan over onder andere de Carolinapolder, waarbij is bepaald dat hanteren van lokale normen op basis van slagschaduw en geluidshinder goed mogelijk is. Hoe beoordeelt de heer Dijkstra deze uitspraak?

10 De heer **Dijkstra** (EenUtrecht) merkt op dat Rijnenburg geen Groningse polder is, hij vraagt zich af of de raad wel beseft dat er een compleet nieuwe stad wordt gebouwd naast de stad Utrecht, met daarnaast vier reuzewindmolens, dit is echt iets anders. Het is niet alleen de inschatting van EenUtrecht dat dit niet haalbaar is, ook gerenommeerde advocaten zeggen dat het juridisch niet haalbaar is.

15 De heer **Koning** (D66) geeft aan dat het gaat om een immens grote locatie. De geplande windturbines staan op 800 meter afstand van de woonwijken ten noorden van de A12 en op 500 meter afstand van de nieuwe wijk. Dat is mogelijk binnen de huidige normen. EenUtrecht is tegen de plaatsing van windturbines op deze plek en zet alles op alles om het proces te frustreren en dat is jammer.

20 De heer **Daniels** (PVV) vraagt zich af wat er nog nodig is om de besluitvorming rond te krijgen. De PVV is tegen de plaatsing van windmolens. Windmolens zijn niet duurzaam en vormen een groot afvalprobleem na afschrijving. Daarnaast zorgen ze voor landschapsvernietiging en dode vogels. Geluidsoverlast en slagschaduw kunnen leiden tot klachten en woningwaardedaling bij omwonenden met alle planschadeclaims tot gevolg. De PVV is van mening dat er onder de Utrechtse in Vleuten de Meern en Leidscherijn nog steeds niet voldoende draagvlak is. Er is te weinig geparticipeerd. De PVV stelt derhalve voor dat er een draagvlakenquête wordt gedaan in de postcodegebieden 3453 en 3454. In deze enquête dienen duidelijke vragen gesteld te worden en moeten de bewoners beslissen of ze een woonwijk of een windmolenpark willen. De moties van EenUtrecht gaan voor de PVV niet ver genoeg. De PVV is ook geen voorstander van zonneparken, maar dit is wel een beter alternatief voor de windmolens. Als er een strengere lokale norm wordt gehanteerd, moet deze meer zijn zoals in Duitsland, waardoor dergelijke windmolens helemaal niet gerealiseerd kunnen worden.

35 PVV vindt de lobby van Rijne Energie bedenkelijk. De vraag is wat de banden zijn tussen raadsleden, coalitiepartijen en de wethouder met deze organisatie. Onlangs is er een motie aangenomen van Volt voor het opzetten van een lobbyregister, dit zou versneld toegepast moeten worden voor deze situatie.

40 Mevrouw **Heijnen** (GroenLinks) vraagt of de lobby van de grondbezitters ook meegenomen moet worden.

45 De heer **Daniëls** (PVV) beaamt dit.

De heer **Te Hoonte** (VVD) geeft aan dat er een nieuwe werkelijkheid is ontstaan door de aanpassingen van de **RSU2040**. Daarmee is Rijnenburg een woningbouwgebied. Dat betekent dat het plan voor energie en woningbouw in perspectief met elkaar moet worden gezien. De VVD vraagt zich af wat het effect van de windmolens is op de toekomstige woningbouw en of dit samen kan. De VVD is van mening dat het niet kan, maar als anderen van mening zijn dat het wel mogelijk is, dient dit aangetoond te worden door middel van de juiste onderzoeken. Deze onderzoeken zijn er nog niet.

55 Mevrouw **Heijnen** (GroenLinks) vraagt de heer Te Hoonte of hij zich kan herinneren dat in de debatten in aanloop naar het voorliggende raadsbesluit steeds rekening is gehouden met het feit dat in het zuiden van de polder mogelijk gebouwd zou worden.

60 De heer **Te Hoonte** (VVD) herinnert zich dat de VVD daarmee rekening hield, D66 deed alsof ze hier rekening mee hielden en GroenLinks het liefst wilde dat het niet zo was. In de schetsen staat dat het omgezet wordt naar woningbouw na de fase van een tijdelijk energielandschap. Inmiddels

heeft men te maken met een permanent energielandschap en met de situatie dat de windmolens 250 meter tiphoogte halen. Er is nogal wat veranderd en dat moet bij elkaar gebracht worden.

5 Mevrouw **Heijne** (GroenLinks) geeft aan dat de plannen zijn aangepast vanwege de woningbouw in het zuiden.

10 De heer **Te Hoonte** (VVD) vindt het een goed moment om te kijken hoe de belangen bij elkaar gebracht kunnen worden. De VVD is van mening dat een zonne-energielandschap in combinatie met woningbouw de beste oplossing is. Indien de coalitie van mening is dat de windmolens in combinatie met woningbouw geen problemen opleveren, dan moeten zij dit wetenschappelijk onderbouwen en inspraak organiseren.

Mevrouw **Heijne** (GroenLinks) geeft aan dat dit gedaan wordt in de milieueffectrapportage (MER).

15 De heer **Te Hoonte** (VVD) geeft aan dat de MER wordt georganiseerd door Rijne Energie. De partijen die betrokken zijn bij de grond voor de woningen zijn niet betrokken bij de MER als initiatiefnemer. Een gemeenschappelijke MER voor energie en woningbouw zou een oplossing kunnen zijn. De MER moet worden gedaan door de initiatiefnemer die hiervoor een onafhankelijk adviesbureau inhuurt.

20 De heer **Koning** (D66) citeert uit de antwoorden van het college dat effecten van windmolens op toekomstige woningbouw in Rijnenburg expliciet in kaart worden gebracht in de MER. De oproep aan de VVD is om dit af te wachten en te beoordelen als de MER naar de raad komt.

25 De heer **Te Hoonte** (VVD) vindt dat ook gekeken moet worden wat de rol van gemeente en energiepartij is in de MER. De verschillende belangen moeten op de juiste manier afgewogen worden. De MER verandert nog weleens en daarom is de vraag of de 25000 woningen als geheel meegeteld worden in de herbeoordeling.

30 Mevrouw **Smit** (Volt) geeft aan dat is een onafhankelijk onderzoek is, ongeacht wie de opdrachtgever is. Het onderzoek wordt getoetst aan waar de commissie MER zich aan moet houden. De MER is bedoeld ter onderbouwing van de norm.

35 De heer **Te Hoonte** (VVD) is hiervan op de hoogte. Hij geeft aan dat in de nota Reikwijdte en Detail nog geen sprake was van een genomen raadsbesluit over de RSU2040. Deze nota gaat over het realiseren van een energiepark. Inmiddels heeft het college de ambitie om ook een woonwijk te realiseren in dit gebied, dat ligt vast in de RSU2040. De **nota Reikwijdte en Detail** voldoet op dit moment niet aan de collectieve ambitie van de gemeente op die plek. Dat betekent dat de woningen later komen en eventueel niet plezierig zijn om in te wonen. De vraag aan de wethouder is of daar niet een pas op de plaats moet worden gemaakt. Er komen landelijke normen en onderzoeken aan. Dit strookt niet met de snelheid die nu gemaakt wordt door gemeente Utrecht. Als wordt gewacht tot 2035 kan ook gewacht worden op de normen voor het energielandschap. Indien met de woningbouw wil versnellen moet het met elkaar worden gematcht. De VVD wil geen windmolens bouwen in Rijnenburg.

45 De heer **Temming** (Stadsbelang Utrecht) merkt op dat de participatie is mislukt. De wethouder heeft gezegd dat windmolens er linksom of rechtsom moeten komen. Dit college en het vorige college hebben met een tunnelvisie ingezet op windenergie in dit deel van de gemeente. Het college heeft een doel en de participerende burger is een obstakel voor het bereiken van dat doel. Het alternatief zonne-energie is weggewuifd, want er moeten windmolens komen. Een aantal leden van deze commissie heeft een aantal maanden geleden gevraagd waarom de commissie niet kan beschikken over de MER van Rijne Energie, maar werd toen verweten het proces te vertragen.

50 Inwoners hebben door de MER meegekregen dat zij hun leefomgeving onder dit college niet adequaat kunnen bewaken. Alles wijst erop dat alleen de rechter het plaatsen van windmolens nog kan tegenhouden. Uit eerdere zaken blijkt dat de onderbouwing voor windmolens actueel, deugdelijk en op zichzelf staand moet zijn. De NRD en de MER zijn dit niet.

55 Er is veel veranderd sinds het begin van dit proces en bewoners maken zich zorgen. De vraag is daarom of niet een nieuwe participatie moet worden gestart. Het college kan beter terug naar de tekentafel en een geluidsonderzoek op basis van maatwerk doen. Nieuwe jurespidentie, verzet

van bewoners, problemen met de netcapaciteit en toekomstige landelijke geluidsnormen doen Stadsbelang Utrecht twijfelen of de windmolens er überhaupt wel komen.

5 Mevrouw **Zwinkels** (CDA) is van mening dat het proces rammelt. Er zijn veel wijzigingen in
aangebracht, maar wat betekent dit voor het gelijke speelveld. In het participatieproces is veel fout
gegaan. Tijdens de RIP gaf Rijne Energie aan dat hun informatieavonden matig worden bezocht.
De vraag aan de wethouder is wat de gemeente met dit signaal doet. Het consortium werd
verweten geen gezondheidsonderzoeken te delen, de vraag is of dit klopt en of de gemeente
hierop in moet springen.

10 Grondeigenaren willen de normen vanuit de overheid afwachten en het CDA vindt dat logisch.
Daarom de vraag of het niet beter is om daarin mee te gaan. Daarnaast is gezegd dat de MER
niet volstaat, de vraag aan de wethouder is hoe groot zij dit risico acht en of zij deze mening deelt.
Daarnaast wil het CDA weten waarom het college geen aparte risicoanalyse wil opstellen. Het
CDA constateert dat het proces steeds moeizamer verloopt.

15 Mevrouw **Smit** (Volt) is van mening dat de participatie niet goed is verlopen. Er zijn scenario's met
de omgeving ontwikkeld en vervolgens aan de kant gezet. Slechte participatie is participatie
waarbij de uitkomsten zonder pardon aan de kant worden geschoven, terwijl omwonenden het
idee hadden dat ze mee mochten beslissen. De vraag aan de wethouder is wat zij wel een
20 succesvolle participatie vindt en wat een graadmeter voor slechte participatie is.
Utrecht wil een goed verhaal met heldere kaders en samenhang tussen projecten. De vraag is hoe
de normen die bij Rijnenburg gesteld worden zich tot de kaders in de klimaatvisie verhouden.

25 De heer **Snijder** (Student & Starter) geeft aan dat Student & Starter staat voor duurzame
energieopwekking. Utrecht moet daarin haar verantwoordelijkheid nemen. Windmolens bieden
een uitkomst. De recente uitspraak van de rechter inzake onder andere de Carolinapolder geeft
aan dat het mogelijk is om op gemeentelijk niveau geluidsnormen vast te stellen door continue de
afweging te maken tussen milieubelasting en energieproductie. Om te werken met de menselijke
maat moet per project constant worden afgewogen wat het meest wenselijke en haalbare is. De
30 vraag aan de wethouder is of dit hand in hand kan gaan. Student & Starter waardeert de eerdere
keuze van de gemeente voor een participatietraject, aangezien bij energievraagstukken
ongebruikelijk is om omwonenden vroeg hierbij te betrekken. Deze participatie aanpak is niet
standaard wat verklaart dat het niet vlekkeloos is verlopen.

35 In hoeverre denkt de wethouder dat het nodig is geconstateerde problemen in het
participatieproces op te lossen tijdens een nieuwe participatieronde en zorgt dit eventueel voor
vertraging. Daarnaast wil Student & Starter van de wethouder horen welke andere complicaties dit
met zich mee zou brengen en op welke manier de wethouder ervoor zorgt dat in de toekomst de
mate van inspraak voor alle deelnemers en de inzet van participatie bij toekomstige
40 energievraagstukken bekend blijft. Tot slot de vraag op welke manier de wethouder ervoor heeft
gezorgd dat het ongevestigde belang wordt meegenomen in de participatie en zo niet, gaat dat
nog gebeuren?

De heer **Dijkstra** (EenUtrecht) is verheugd met de eerste inbreng van de heer Snijder. Hij vraagt
de heer Snijder of Student & Starter de participatie nog een herkansing wil geven.

45 De heer **Snijder** (Student & Starter) heeft die vraag gesteld aan de wethouder en wil van haar
horen of dit eventueel nodig is.

De heer **Dijkstra** (EenUtrecht) vraagt wat Student & Starter vindt als de wethouder een nieuwe
50 participatie niet nodig acht.

De heer **Snijder** (Student & Starter) geeft aan dat de participatie op een goede manier voltrokken
is. Student & Starter wil van de wethouder weten of zij het daarmee eens is.

55 De heer **Dijkstra** (EenUtrecht) wacht het antwoord van de wethouder af. Hij raadt Student &
Starter aan om het rapport van de rekenkamer te lezen, waaruit blijkt dat er eigenlijk geen
participatie heeft plaatsgevonden.

De heer **Te Hoonte** (VVD) vraagt welk deel van de participatie Student&Start goed verlopen vindt.

De heer **Snijder** (Student & Starter) geeft aan dat het gaat om het eerste deel van de participatie vanaf 2018.

5 De heer **Te Hoonte** (VVD) herinnert zich dat Student & Starter kritisch was over het eerste deel van de participatie onder meer omdat er geen plek was voor een roeibaan.

De heer **Snijder** (Student & Starter) herinnert zich dat, ten aanzien van het tweede deel dat door Rijne Energie is uitgevoerd vindt hij het belangrijk of het ongevestigd belang van toekomstige bewoners is meegenomen.

10 De heer **Koning** (D66) geeft aan dat het college netjes binnen de vastgestelde kaders voor het hele project heeft gewerkt. D66 is blij met het tempo dat gemaakt wordt door toepassing van de coördinatieregeling. D66 is voorstander van windenergie in de polder Rijnenburg en Reijerscop en zou dit het liefst willen versnellen.

15 Mevrouw **Zwinkels** (CDA) geeft aan dat D66 refereert aan kaders die zijn vastgesteld door de raad, zij herkent dit niet helemaal ten aanzien van dit project. Dan gaat het om dingen die in het coalitieakkoord zijn afgesproken of aan de tekentafel zijn vastgesteld.

20 De heer **Koning** (D66) geeft aan dat de genoemde punten niet in tegenspraak zijn met de gestelde kaders. Het is belangrijk dat er formeel een bestemmingsplanprocedure is die nog vastgesteld moet worden.

25 Mevrouw **Zwinkels** (CDA) geeft aan de wethouder niet strijdig met de vastgestelde kaders handelt. Er zijn echter nieuwe dingen in het project voorgekomen. D66 verwijst naar algemene kaders zoals het bestemmingsplan. Het is niet duidelijk waarom de heer Koning refereert aan deze generieke kaders.

30 De heer **Koning** (D66) geeft aan dat dit een reactie is op het sentiment dat gevoed wordt in dit debat. Het college doet alles conform eerdere afspraken ook met betrekking tot de coördinatieregeling die in 2017 is afgesproken.

35 Mevrouw **Zwinkels** (CDA) vraagt waarom de heer Koning eerder is begonnen over de verkiezingen. Tijdens de verkiezingen stond centraal dat D66 woningen wilde en GroenLinks windmolens. Het is niet duidelijk hoe dit het democratisch besluit daarvan is.

40 De heer **Koning** (D66) geeft aan dat de raad een energiekader voor het noorden van Rijnenburg heeft vastgesteld, waarin zowel windmolens als zonne-energie een plek krijgen. Binnen dat kader wordt netjes gewerkt. Daarna zijn verkiezingen geweest, waarbij het voor een groot deel draaide over de toekomst van de polder Rijnenburg. Een groot deel van de partijen waarvoor gekozen is wilde windmolens en daarnaast was er een meerderheid van partijen die tevens woningbouw wilde. Een deel van de partijen wilde zowel windmolens als woningbouw, waaronder D66. In dat kader is het niet vreemd dat er nu een combinatie komt van woningbouw en windenergie. Deze combinatie is mogelijk en D66 heeft daar alle vertrouwen in.

45 De heer **Te Hoonte** (VVD) geeft aan dat in de ochtendvergadering is vastgesteld dat de coördinatieregeling in de volgende vergadering van de commissie wordt besproken, dit staat dus niet op de agenda. Hij vraagt de heer Koning of het niet goed zou zijn om energie en woonlandschap met elkaar in een onderzoek te brengen en als gemeente een plan MER te maken in plaats van dit neer te leggen bij een energiemaatschappij.

50 De heer **Koning** (D66) vindt dat de afstand tot toekomstige woningbouw zoals bij Rijnenburg ten opzichte van de windmolens goed mogelijk is. D66 wil geen onnodige vertraging ten opzichte van de realisatie van windmolens.

55 De heer **Te Hoonte** (VVD) vindt dat er eerst een plan MER moet komen om te beslissen of het kan. Daarbij moeten afwegingen gemaakt worden hoe er zo min mogelijk hinder komt bij het positioneren van windmolens. Wellicht moeten sommige windmolens afvallen, omdat ze contrair zijn aan andere doelen van de gemeente. De heer Te Hoonte vraagt of D66 tegen het voorstel

stemt als uit de MER in opdracht van de energiemaatschappij blijkt dat het alleen mogelijk is als een deel van de woningen afvalt of er een andere afstandsnorm uitkomt.

5 De heer **Koning** (D66) geeft aan dat het onderzoek op dit moment plaatsvindt. D66 heeft er alle vertrouwen in dat het mogelijk is. Tot het tegendeel bewezen wordt is dat de mening van D66.

De heer **Dijkstra** (EenUtrecht) vraagt of D66 de risico's ziet dat er eventueel niet gebouwd gaat worden of dat half Rijnenburg straks ongezond woont.

10 De heer **Koning** (D66) veronderstelt dat deze risico's er op dit moment niet zijn. Hij is van mening dat de heer Dijkstra bezig is zand in de motor te strooien voor realisatie van de windturbines, terwijl deze hard nodig zijn voor de energievoorziening.

15 De heer **Dijkstra** (EenUtrecht) vraagt of D66 alle risico's wegend niet van mening is dat zonne-energie en in zet op groot Rijnenburg een veel makkelijker haalbaar plan is dan het huidige plan voor windmolens.

20 De heer **Koning** (D66) geeft aan dat er in verleden al veel debatten zijn gevoerd over dit onderwerp. Er heeft veel participatie plaatsgevonden en raadsleden hebben vele Utrechters gesproken. Dit is een feitelijk eerder genomen besluit.

25 Mevrouw **Smit** (Volt) geeft aan dat de MER een onderbouwing is en geen keuze of norm. Het zijn geen wettelijke eisen. Daarom is de vraag aan D66 welke keuze D66 zou maken voor afstand tot woningen.

30 De heer **Koning** (D66) vindt dit een vraag waaruit blijkt dat het goed is dat de MER hier beter inzicht in geeft. D66 vindt het belangrijk dat het een stuk bovenwettelijk is, maar met het wegvallen van het activiteitenbesluit is het nog belangrijker dat er een MER is op basis waarvan gemeentelijke kaders gesteld kunnen worden.

35 Mevrouw **Alblas** (ChristenUnie) geeft aan dat in 2007 een motie van de ChristenUnie is aangenomen om te onderzoeken of windenergie binnen de gemeente mogelijk is. In 2008 heeft de ChristenUnie al schriftelijke vragen gesteld over windmolens in Rijnenburg. Er is dus geen sprake van een overhaast besluit en het is hoog tijd dat de windmolens er komen.

Mevrouw **Zwinkels** (CDA) geeft aan dat er een meerderheid voor windmolens was, maar toch duurt het lang.

40 Mevrouw **Alblas** (ChristenUnie) denkt dat de vele tegengestelde meningen zorgen voor vertraging. Daarnaast is het lastig geweest om grond op deze specifieke plek te verkrijgen en er is grond op de juiste plekken nodig om windmolens neer te kunnen zetten.

45 Mevrouw **Zwinkels** (CDA) geeft aan dat de gemeente grotendeels geen grondeigenaar is. Andersom kun je stellen dat er al lang wordt gewacht op woningbouw, wat is de mening van mevrouw Alblas daarover?

50 Mevrouw **Alblas** (ChristenUnie) geeft aan dat dit debat gaat over windmolens en niet over woningbouw, op deze vraag kan zij op dit moment geen antwoord geven. Tijdens de raadinformatiebijeenkomst heeft GGD-medewerker opgemerkt dat omwonenden last kunnen hebben van een laag frequent geluid waarvoor geen wettelijke normen gesteld zijn. De vraag aan de wethouder is ervoor te zorgen dat de gemeente hiervoor wel normen opstelt, zodat de windmolens zullen worden gerepareerd.

55 Mevrouw **Heijne** (GroenLinks) geeft aan dat GroenLinks de urgentie voelt om stappen te zetten om de klimaatcrisis aan te pakken. De raad heeft een uitnodigingskader vastgesteld waarmee dit proces wordt doorlopen. Uit verschillende uitspraken van de Raad van State is gebleken dat de gemeente door kan gaan met de plannen indien zelf de wettelijke kaders worden gesteld. GroenLinks is voorstander van het opwekken van duurzame energie door middel van windmolens.

De heer **Dijkstra** (EenUtrecht) merkt op dat het uitnodigingskader is vastgesteld met andere uitgangspunten dan nu, dit moet wel consequenties hebben.

5 Mevrouw **Heijne** (GroenLinks) geeft aan dat er steeds rekening is gehouden met woningbouw in het zuiden. De plannen zijn daar destijds op aangepast. Nu komt er een MER waarin duidelijk wordt gemaakt waarmee rekening gehouden moet worden op het gebied van geluid, slagschaduw en milieueffecten.

10 De **voorzitter** geeft aan dat de wethouder tot half zes de tijd heeft voor de beantwoording, aangezien zij daarna verwacht wordt bij het vragenuur.

15 De heer **Van Heuven** (PvdD) vindt dit een goed voorstel en geeft aan dat hij zelf om 17.15 uur weg moet. Hij merkt op dat het een saai en langdradig debat is geweest en dat het jammer is dat het debat is uitgelopen.

20 Wethouder **Van Hooijdonk** geeft aan dat het college een opdracht vanuit de raad heeft gehad in 2017. Toen is er heel uitgebreid geparticipeerd en duidelijk aangegeven waar de ruimte was en is de vraag gesteld. Er is uitgebreid gesproken over energieproductie en landschap en de nadelige effecten van geluid en slagschaduw. Het besluit van de raad ging over de planologische ruimte waarbinnen voorstellen gedaan konden worden.

De heer **Te Hoonte** (VVD) geeft aan dat er destijds een scenario is geweest waarin stond dat er een scenario was met alleen zonne-energie.

25 Wethouder **Van Hooijdonk** geeft aan dat de vraag is besproken. De raad heeft gezegd dat er zon en wind mag komen. De raad heeft planologische ruimte gegeven waarbinnen initiatieven genomen kunnen worden. Er is eerst een consortium geselecteerd dat heeft gewerkt aan een precies voorstel en dat voorstel wordt uiteindelijk vastgelegd in een bestemmingsplan op basis waarvan de vergunning wordt verleend.

30 De heer **Te Hoonte** (VVD) merkt op dat er een opdracht was om scenario's vast te leggen waaronder een zonder wind. Er is een opdracht gegeven om energie op te wekken in een tijdelijk energielandschap. Daarna is het enigszins geëscaleerd, wat misschien te maken heeft met de voorkeur voor de windmolens.

35 Wethouder **Van Hooijdonk** geeft aan dat de raad heeft besloten dat er ruimte is voor windmolens.

De heer **Te Hoonte** (VVD) geeft aan dat dit is vastgesteld in 2020 en niet in 2017.

40 Wethouder **Van Hooijdonk** geeft aan dat er in het tweede kwartaal een voorstel komt dat vervolgens de inspraakprocedure ingaat. Daarna volgt het raadsbesluit. Met dit proces houdt het college zich aan de opdrachten van de raad.
Ten aanzien van participatie geeft de wethouder aan dat er heel uitgebreid geparticipeerd is. Daarbij is heel veel opgehaald en er zijn uitgebreide reactienota's uit voortgekomen. Deze kunnen
45 allemaal gelezen worden.

De heer **Dijkstra** (EenUtrecht) vraagt de wethouder hoe zij dit kan zeggen terwijl de participatie uiteindelijk een cijfer 3,4 scoort.

50 Wethouder **Van Hooijdonk** geeft aan dat de participatie uitgebreid is gedaan, dat is een feit. Het is echter ingewikkeld als het opwekken van duurzame energie dichterbij komt. Het is ingewikkeld om daarvoor een plek te vinden, maar dat wil niet zeggen dat het geen intensief proces is geweest, waarbij de input de uiteindelijke voorstellen enorm gekleurd heeft.

55 De heer **Dijkstra** (EenUtrecht) zegt dat de wethouder het slechte proces negeert. De reden dat het zo slecht verlopen is, wordt tevens genegeerd en richting de bewoners geschoven. De reden dat het zo slecht is verlopen was de vooringenomenheid van het college dat aanstuurt op windmolens.

Wethouder **Van Hooijdonk** geeft aan dat men duidelijk is geweest over de beschikbare ruimte door middel van de hoevraag. Dat is vervelend voor de mensen die het niet willen.

De heer **Daniëls** (PVV) vraagt of het verwachttingsmanagement niet gefaald heeft.

Wethouder **Van Hooijdonk** geeft aan dat dit niet het geval is.

Op dit moment zit men niet meer in de fase dat participatie opnieuw gedaan wordt. Straks is er een concreet plan dat wordt vertaald in een bestemmingsplan waarop mensen kunnen reageren. Er wordt geen draagvlakmeeting gedaan, dit is heel ingewikkeld met gevoelige bestemmingen. Er komt nog een inspraak waarop gereageerd wordt en daarna is het aan de raad zelf.

De participatiebijeenkomsten van Rijne Energie worden door hen georganiseerd, aangezien zij het plan ontwikkelen. Op het moment dat het bestemmingsplan aan de orde is, wordt het weer een gemeentelijk proces.

Participatie gaat over het horen van belangen en vervolgens wegen. Dit is gedaan door in de eerste fase het plan te verbreden. In de tweede fase is naar voren gekomen dat mensen zich zorgen maken over geluid en slagschaduw en daar is men op ingesprongen.

Voor de toekomst wordt in de klimaatvisie gekeken of er meer zoekgebieden zijn voor windenergie. Daar komt het college op terug met nieuwe voorstellen.

De vraag over het ongevestigde belang in de toekomst is het grote dilemma. De overgrote meerderheid van mensen is voor windenergie, maar de steun neemt af naarmate het dichterbij komt in tijd en plaats, het is voortdurend zoeken naar de juiste participatievormen die bij dit dilemma horen.

De heer **Te Hoonte** (VVD) geeft aan dat dit zou gaan over de toekomstige inwoners van Rijnenburg.

Wethouder **Van Hooijdonk** (VVD) geeft aan dat mensen die daar ooit denken te gaan wonen zich kunnen inschrijven voor de inspraakprocedure. De gemeente kan deze mensen niet bevragen, omdat ze onvindbaar zijn.

Ten aanzien van de normen geeft de wethouder aan dat verschillende partijen pleiten voor uitstel en wachten op landelijke normen. Het college is van mening dat dit niet nodig is. Het voornemen is om zich niet te houden aan de wettelijke normen en de lat hoog te leggen. De normen worden nu zelf onderbouwd en het college voelt zich gesteund door eerdere uitspraken van de Raad van State.

De combinatie met woningbouw wordt in de MER bekeken. De gemeente doet de plan-MER en Rijne Energie de project-MER en deze worden in dit geval gecombineerd. De plannen worden hierin meegenomen. Er is altijd gezegd dat elke toekomst in het landschap mogelijk was en dit wordt nu getoetst in de MER. De MER wordt meegestuurd met het raadsvoorstel.

Ten aanzien van de vraag over gezondheidsonderzoeken van Rijne Energie geeft de wethouder aan dat dit het college niets zegt. In de MER wordt dit wel in beeld gebracht.

Mevrouw **Zwinkels** (CDA) merkt op dat de vraag voortkomt uit de raadsinformatiebijeenkomst.

Wethouder **Van Hooijdonk** zegt toe dit uit te zoeken.

Mevrouw **Zwinkels** (CDA) geeft aan dat er nog wel risico's kunnen zijn. Zij vraagt waarom er geen risicoanalyse gemaakt wordt.

Wethouder **Van Hooijdonk** geeft aan dat er op dit moment geen bijzondere risico's zijn. Het college probeert mogelijke risico's af te dekken, maar er is op dit moment geen reden voor een aparte risicoanalyse.

Naar aanleiding van de vraag van de heer Snijder of het bepalen van eigen geluidsnormen kans biedt om mensen beter te beschermen geeft de wethouder aan dat dit inderdaad mogelijk is. Op deze locatie is meer ruimte dan op andere plekken. Deze ruimte kan gebruikt worden om een maximale afstand te creëren en voor een goed beschermingsniveau te zorgen. Bij toekomstige projecten kunnen de afstanden wellicht kleiner worden.

Mevrouw **Smit** (Volt) vraagt hoe hetzelfde verhaal verteld kan worden met verschillende normen.

Wethouder **Van Hooijdonk** geeft aan dat op verschillende locaties het gesprek anders kan zijn. Bij de verschillende locaties moeten afwegingen gemaakt worden wat situationeel het zwaarst weegt. In dit geval is dat de bescherming van bewoners op geluid en slagschaduw. Naar aanleiding van de vraag over de opmerkingen van de GGD-medewerker geeft de wethouder aan dat zij contact opneemt om de ervaring uit te wisselen. Er is een formule afgesproken om tot de stilste windmolens te komen. De ontwikkelaar mag kiezen uit de drie stilste windmolens. Vervolgens worden de geclaimde prestaties gemeten en wordt de ontwikkelaar daaraan gehouden. Hiervoor vinden tussentijds metingen plaats. Over de vraag of het speelveld klopt, zegt de wethouder dat de raad planologische ruimte heeft geboden. Het ingediende plan wordt getoetst aan de planologisch ruimte. De vraag over de band met Rijne Energie is eerder gesteld. Toen zijn alle contacten in kaart gebracht met Rijne Energie en de grondeigenaren. Hier wordt met argusogen naar gekeken, dus de wethouder is hier kritisch op en probeert haar publiekrechtelijke rol zo zuiver mogelijk uit te voeren.

De heer **Dijkstra** (EenUtrecht) vraagt reactie van de commissieleden op de rondgestuurde conceptmoties. Hij gaat deze in de raad van 16 mei 2023 inbrengen.

De **voorzitter** constateert dat deze twee moties worden doorgeleid naar de raad voor een kwartier en schorst de vergadering om 17.20 uur.

Verslag openbare avondvergadering commissie Energie(transitie) , Duurzaamheid, Vastgoed en Wonen

Datum	donderdag 20 april 2023
Locatie	Stadhuisbrug 1, Utrecht
Verslag door	Robert Vernooy (Notuleerservice Nederland)

N.B. Er staan gele arceringen in het verslag.

Aanwezigen

De voorzitter, dhr. B. van Steeg, de wethouders mevrouw R. Streefland en de heer D. de Vries, de commissiegriffier mevrouw M. de Vos, Mevrouw I. Raaijmakers (PvdA), de heer R. van der Zweth (PvdA), de heer R. van der Graaf (CU), de heer H. Dekker (D66), mevrouw T. Meeding, de heer M. Usta (DENK), mevrouw J. Zwinkels (CDA), Mevrouw M. Hellevoort (GroenLinks), mevrouw L. Snippe (PvDD), de heer G. Dijkstra (EenUtrecht), mevrouw C. Passier (Volt), mevrouw A. Oudejans (Student & Starter), de heer N. Temming (Stadsbelang Utrecht), het lid M. Minnaert (BIJ1).

Verslag openbare vergadering commissie Energie(transitie), Duurzaamheid, Vastgoed en Wonen

Aanwezigen.....	37
1. Opening.....	38
12. Raadsbrief Tijdelijk wonen	38
12.1 Plan van aanpak huisvesten kwetsbare Utrechters, n.a.v. Raadsbrief aanpak realisatie huisvestingsmogelijkheden in sociaal segment	38

1. Opening

12. Raadsbrief Tijdelijk wonen

12.1 Plan van aanpak huisvesten kwetsbare Utrechters, n.a.v. Raadsbrief aanpak realisatie huisvestingsmogelijkheden in sociaal segment

De voorzitter opent om 21.20 het openbare gedeelte van het debat over de agendapunten 12 en 12.1 en geeft het woord aan de fractie van de PvdA.

Mevrouw Raaijmakers (PvdA) zegt dat de nood onder de kwetsbare doelgroepen hoog is en dat de gemeente er alles aan moet doen om die te huisvesten. De fractie had gehoopt dat het college hierin verder zou zijn. Dat er landelijk meer asielzoekers komen, betekent dat er ook in Utrecht meer statushouders zullen zijn. Dat komt bovenop de taakstelling die Utrecht al voor andere doelgroepen heeft en brengt grote risico's mee voor het sociaal domein. Het openen van extra opvanglocaties is een doemscenario dat ook voor de mensen zelf veel onrust geeft.

Mevrouw Zwinkels (CDA) zegt dat bij de actie voor statushouders van vorig jaar de andere groepen het zuur en daarna het zoet werd beloofd. In hoeverre heeft de PvdA dit zien gebeuren?

Mevrouw Raaijmakers (PvdA) voelt de urgentie nog steeds. Wat betreft de huisvesting voor kwetsbare doelgroepen moet er ook landelijk worden gekeken. Mevrouw Raaijmakers hoopt dat Utrecht daar ook als gemeente meer sturing op kan geven.

Mevrouw Zwinkels (CDA) hoopt dit ook maar vraagt wat de PvdA ervan vindt als dit vertraging voor de huisvesting van andere doelgroepen met zich meebrengt.

5 **Mevrouw Raaijmakers** (PvdA) antwoordt dat het budget bedoeld was voor tijdelijke woningen. De PvdA zet daar nog steeds op in.

Mevrouw Zwinkels (CDA) vraagt of er misschien nog een keer zo'n actie van zes weken te verwachten is.

10 **Mevrouw Raaijmakers** (PvdA) wil niet in de toekomst kijken. Zij gaat ervan uit dat het wel gaat lukken, ook al is de urgentie bij de kwetsbare groepen nog groter dan vorig jaar. Zij vervolgt haar inbreng. Wat betreft de gemeentelijke interventies vindt mevrouw Raaijmakers dat op alle vijf treden die in de raadsbrief worden genoemd moet worden ingezet en dat er geen volgorde moet zijn in de prioriteiten. De PvdA is sceptisch over het nut van de derde trede, het benutten van de
15 bestaande voorraad. Dit gaat vrijwel nooit over sociale huurwoningen en dus ook niet over de kwetsbare doelgroepen. De PvdA zou graag een toezegging hebben dat de bestaande voorraad alleen worden ingezet voor sociale en kwetsbare groepen.

20 **De heer Bakker** (D66) vraagt waarom de PvdA het effect van doorstroming op de woningmarkt onderschat. Die is immers essentieel voor het verkrijgen van sociale huurwoningen.

Mevrouw Raaijmakers (PvdA) antwoordt dat dit voor de PvdA wel bespreekbaar is als een particuliere huurder bij die doorstroming een sociale huurwoning achterlaat. Zij vreest echter dat de kwetsbare groep hier niet van zal profiteren.

25 **De heer Dijkstra** (EenUtrecht) vraagt waarom de PvdA bij de derde trede op de rem gaat staan als de fractie vindt dat op alle vijf treden ingezet moeten worden. Huisvesting en ... voor deze doelgroep.

30 **Mevrouw Raaijmakers** (PvdA) antwoordt dat de vijf treden ten behoeve van huisvesting en sociale huur voor de kwetsbare doelgroep zijn en dat de derde trede juist deze groep niet ten goede komt.

35 **De heer Dijkstra** (EenUtrecht) zegt dat de woningmarkt één grote doorstroommarkt is. Vanuit dat oogpunt verbaast het hem dat de PvdA niet op de bestaande voorraad wil inzetten.

Mevrouw Raaijmakers (PvdA) zegt dat het kwetsbare groepen niet lukt om daartussen te komen en dat de overheid hier een handje moet helpen. Zij denkt dat het niet gaat helpen als de markt meer ruimte krijgt.

40 **De heer Dijkstra** (EenUtrecht) merkt op dat er geen schot zit tussen sociale huur en de markt.

Mevrouw Raaijmakers (PvdA) is van mening dat er wel zo'n schot is.

45 **Mevrouw Hellevoort** (GroenLinks) leest in de brief dat particulieren juist ruimte maken voor deze doelgroep en vraagt hoe de PvdA daar tegenover staat.

Mevrouw Raaijmakers (PvdA) zegt dat het hier niet over die initiatieven gaat.

50 **Mevrouw Hellevoort** (GroenLinks) vraagt of de PvdA de verantwoordelijkheid van particuliere eigenaren in dezen niet ziet.

Mevrouw Raaijmakers (PvdA) herhaalt dat de PvdA wel achter de uitstroom van particulieren staat als dat de sociale huur ten goede komt. Zij vervolgt haar inbreng. Met betrekking tot trede vier vindt mevrouw Raaijmakers dat de gemeente door decentralisatie ook kansen op het gebied van beschermd wonen heeft laten liggen. Zij hoop dat de regio hierin ook haar verantwoordelijkheid gaat nemen. Tijdelijk wonen is niet ideaal maar is volgens de PvdA wel de enige maatregel die voldoende impact heeft en snel genoeg gerealiseerd kan worden. De PvdA wil geen locaties onbenut laten en wil dit ook in de volgende raad bespreken. Bij de gemeente Buurland wordt een goede start gemaakt met tijdelijke woningen voor kwetsbare doelgroepen. In
55
60

reactie op de waarschuwing van het college voor planuitval vindt de fractie dat de gemeente en de woningcorporaties wel door moeten gaan met bouwen voor deze doelgroep.

De voorzitter geeft het woord aan de fractie van de CU.

De heer Van der Graaf (CU) vindt dat de inhoud van de raadsbrief tegenvalt. Het is nu geen tijd om mee te denken maar om verantwoordelijkheid te nemen en keuzes te maken. Dit jaar zijn er 600 woningen nodig voor mensen in een kwetsbare positie maar de verwachting is dat dit er nog veel meer zullen worden. De CU vraagt of hier niet nu al op geanticipeerd moet worden. Moet er extra opvang komen en wat is de inzet van het college op dat punt? De fractie had het liefst een raadsvoorstel gezien met duidelijkheid over welke stappen het college gaat zetten om zoveel mogelijk kwetsbare mensen te huisvesten. De heer Van der Graaf vraagt of de wethouder kan zeggen waarom dat er nu nog niet is. Er is een aantal maatregelen verkend, het beter benutten van de bestaande voorraad, het stimuleren van de doorstroming, woningdelen, omzetten en splitsen. Kan de wethouder aangeven wat er op heel korte termijn gewijzigd gaat worden om hierop in te zetten, en als dat niet te doen is, waarom dan niet? Er wordt dit jaar een campagne opgezet om mensen op deze mogelijkheden te wijzen. Kan de wethouder toezeggen dat deze punten in de campagne zullen worden meegenomen? En is het mogelijk om het percentage van 30 procent toewijzing aan kwetsbare groepen naar 40 procent te verhogen?

Mevrouw Meerding (VVD) vraagt wat de gevolgen zouden zijn voor de andere groepen die dan minder kans zouden maken op een sociale huurwoning.

De heer Van der Graaf (CU) ziet dat de nood heel hoog is bij mensen in kwetsbare posities en dat daar nu dus iets extra's op gedaan moet worden, al vindt hij ook dat er meer permanente woningen en flexwoningen voor andere woningzoekenden moeten komen.

Mevrouw Meerding (VVD) ziet wel dezelfde urgentie als de CU, maar zegt dat er ook een experiment is gedaan met versneld toewijzen aan statushouders waardoor gewone woningzoekenden verder op achterstand raakten. Zij vraagt wat er voor reguliere woningzoekenden wordt gedaan.

De heer Van der Graaf (CU) vraagt of de VVD het ermee eens dat er wat betreft de diverse interventies versneld moet worden opgetreden.

Mevrouw Meerding (VVD) antwoordt dat er in de treden één tot en met vier inderdaad versneld mag worden.

De heer Van der Graaf (CU) vervolgt zijn betoog. De komende jaren zal de gemeente honderden flexwoningen nodig hebben (dit jaar nog 700 of 800), aanvullend op de permanente woningen. Dat is een grote uitdaging, maar nietsdoen is een nog grotere uitdaging. De heer Van der Graaf vraagt of een uitbreiding van de AVB(?) hierbij zou kunnen helpen. En zijn dat ook de optimalisaties van het ruimtelijke proces waar het college in de brief op doelt of zijn er nog andere optimalisaties? Er wordt ook vertraging opgelopen door de aansluiting op het net. De CU vindt dat de aansluitingen op woningen en flexwoningen hierbij voorrang moeten krijgen en vraagt of dat ook de inzet van het college is. De fractie is geschrokken van de situatie bij het Diakonessenhuis waarbij de mogelijkheden opeens gehalveerd worden. Is er al met het ziekenhuis gesproken om hier samen uit te komen en te wijzen op hun verantwoordelijkheden in dezen? Verder vraagt de fractie of er onderzocht is of de gemeente een groter financieel risico zou nemen door de exploitatietermijn te verkorten, zodat er meer locaties zouden komen. Wanneer worden er definitieve keuzes gemaakt ten aanzien van de locaties die nu in beeld zijn? En wanneer kan het college de raad informeren over de keuze voor de locaties in 2024, zodat hier tijdig over beslist kan worden? Er wordt ook al maanden gesproken over de inzet van het eigen vastgoed van de gemeente en de verkenning van de mogelijkheden op dat vlak. Wat is er uit die verkenning gekomen?

De heer Dijkstra (EenUtrecht) vraagt of de CU nu wel of niet op 11 of 16 mei een besluit wil nemen om van 30 naar 40 procent te gaan.

De heer Van der Graaf (CU) zegt dat dat zo snel mogelijk moet gebeuren en vraagt de wethouder of er wat dat betreft nog wordt gewacht op een beslissing van de raad of op de resultaten van de verkenning.

5 **De heer Dijkstra** (EenUtrecht) vindt dat dit op basis van de beschikbare informatie wel moet gebeuren.

10 **De heer Van der Graaf** (CU) beaamt dit, maar wel onder de voorwaarden die in de brief worden aangegeven. Er moet samen met de woningcorporaties worden gekeken naar de locaties waar dit kan.

De voorzitter geeft het woord aan de fractie van GroenLinks.

15 **Mevrouw Hellevoort** (GroenLinks) zegt dat GroenLinks zich kan vinden in de vijf treden die in de raadsbrief worden genoemd, maar sluit wel aan bij het standpunt van de PvdA dat daar wel meteen aan gewerkt moet gaan worden.

20 **Mevrouw Zwinkels** (CDA) hoort dat volgens GroenLinks de volgorde goed is maar dat het wel allemaal tegelijkertijd moet.

Mevrouw Hellevoort (GroenLinks) zegt dat als GroenLinks de treden zou moeten prioriteren, de fractie dat op dezelfde manier zou doen, maar dat de nood zo hoog is dat er met alle vijf tegelijkertijd aan de slag moet worden gegaan.

25 **Mevrouw Zwinkels** (CDA) meent dat de interventie met betrekking tot de kwetsbare doelgroepen daar volgens GroenLinks op de vijfde plaats wel goed staat.

30 **Mevrouw Hellevoort** (GroenLinks) vraagt hoe snel dit gedaan kan worden en wat daarvoor nodig is.

Mevrouw Zwinkels (CDA) merkt op dat punt vijf dan eigenlijk op de eerste of de tweede plaats zou moeten staan.

35 **Mevrouw Hellevoort** (GroenLinks) antwoordt dat dit de wenselijke volgorde zou zijn als er een minder groot probleem zou zijn. De vijfde trede is geen ideale maatregel, maar is volgens haar wel nodig.

40 **Mevrouw Meerding** (VVD) vraagt wanneer het zoet voor de reguliere woningzoekenden komt. Wat gaat GroenLinks eraan doen dat die groep bij een versnelling of een experiment niet telkens verder achterop raken?

45 **Mevrouw Hellevoort** (GroenLinks) antwoordt dat de andere vier van de vijf maatregelen ook voor reguliere woningzoekenden gelden. De fractie zet zich in voor de woningnood in de hele stad, maar dit gaat vooral over de kwetsbare doelgroep.

50 **Mevrouw Meerding** (VVD) zegt dat die andere treden inderdaad ook betrekking hebben op de reguliere woningzoekenden omdat die over het vergroten van het reguliere aanbod gaan. En als je normale percentages hanteert, dan kun je 70 procent aan de reguliere woningzoekenden toewijzen. Dat kan echter niet als je ook die vijfde stap gaat doen en de percentages om gaat keren. Dan ontstaat er een grotere achterstand dan met bijbouwen verholpen kan worden.

55 **Mevrouw Hellevoort** (GroenLinks) wil opkomen voor mensen die geen dak boven het hoofd hebben en is daarom voor deze maatregel. De fractie sluit zich aan bij de vraag van de CU hoe het zit met het eigen vastgoed van de gemeente. GroenLinks heeft eerder ook de kostendelersnorm genoemd maar las dat niet terug in de raadsbrief. Zij zou van de wethouder willen weten of die nog steeds in het instrumentarium zit.

De voorzitter geeft het woord aan de fractie van D66.

De heer Bakker (D66) merkt op dat er brede steun is om hiermee door te gaan. Hij is het met de andere fracties eens dat er nu actie moet worden ondernomen. D66 begrijpt de focus op de huisvesting van kwetsbare Utrechters, maar het hele verhaal gaat ook over zorgen voor doorstroming zodat mensen uit de sociale huur ook naar het middensegment kunnen.

Mevrouw Raaijmakers (PvdA) vraagt of D66 het ermee eens is dat er meer regulering nodig is om de doorstroom vanuit sociaal mogelijk te maken. Of is het aan de markt om dat op te lossen?

De heer Bakker (D66) vraagt wat mevrouw Raaijmakers daar precies mee bedoelt.

Mevrouw Raaijmakers (PvdA) bedoelt dat er met particuliere verhuurders dwingende afspraken worden gemaakt dat zij voorrang geven aan mensen die een sociale huurwoning achterlaten.

De heer Bakker (D66) hoort andere verhalen van mensen die in een sociale huurwoning zitten en graag zouden willen en kunnen doorstromen, maar het aanbod is er niet. Hij vindt dat de gemeente eerst het aanbod goed op orde moet hebben.

Mevrouw Raaijmakers (PvdA) vraagt hoe D66 concreet de doorstroom vanuit de sociale huur op gang wil brengen zonder specifieke afspraken of regels.

De heer Bakker (D66) geeft het voorbeeld van Overvecht. Daar zijn veel mensen die zelf willen doorstromen naar een middenwoning, maar die woningen zijn er niet. Hij zou de woningcorporaties willen stimuleren om actiever te worden in dat middensegment. Wat hem betreft gaat dit hele verhaal over de volkshuisvesting in brede zin en niet alleen over het huisvesten van kwetsbare Utrechters.

Mevrouw Raaijmakers (PvdA) hoopt dat D66 net als de PvdA de volkshuisvesting omarmt.

De heer Bakker (D66) zegt dat hij dat woord gebruikte om mevrouw Raaijmakers positief te stemmen.

Lid Minnaert (BIJ1) begrijpt dat D66 dit debat in de bredere context van de huidige woningnood ziet, maar vraagt of de fractie wel erkent dat er een verschil is tussen mensen die al een woning hebben en mensen die geen woning hebben.

De heer Bakker (D66) zegt dat hij dit voor honderd procent erkent. Hij vervolgt zijn inbreng door de vijf treden langs te lopen. De eerste trede, het toevoegen van permanente woningen, is een belangrijke focus. Hij hoopt dat de bouw daarvan niet stil zal vallen en de woningcorporaties hier ook bij betrokken zullen worden.

Mevrouw Zwinkels (CDA) merkt op dat de woningcorporaties bij de eerste trede helemaal niet genoemd worden.

De heer Bakker (D66) heeft zich hier ook over verbaasd. Hij vervolgt zijn betoog. Wat betreft de tweede trede, met betrekking tot de regio, verwijst de heer Bakker naar een breed gesteund amendement en zegt hij dat er bindende woonafspraken moeten worden gemaakt. Van collega's in de regio heeft hij gehoord dat daar best ruimte is voor tijdelijke woningen. Hij hoopt dat die kansen ook opgepakt gaan worden. Volgens hem liggen er in de stad zelf ook huisvestingskansen voor kwetsbare mensen. Hij zou dat graag in een bredere campagne willen aanmoedigen. Uiteindelijk gaat het om permanente woningen, maar D66 steunt de huidige behoefte aan tijdelijke woningen. Hij verwijst naar een afspraak met het rijk dat voor een deel garant zou staan als de gemeente een bepaald aantal woningen zou halen en vraagt wat er gaat gebeuren als dat niet zou lukken. Naar aanleiding van Wetering-Zuid vraagt de heer Bakker of de informatievoorziening richting de bewoners nu beter is. Ook vraagt hij of het college de raad kan zeggen wat het nodig heeft om hierop te versnellen. Wat betreft het verwisselen van de percentages bij de vijfde trede (30/70 naar 40/60) zegt hij dat dit wel ten koste kan gaan van het draagvlak in de stad. Hij mist in de brief informatie over hoe lang dit zou moeten duren en of er ook andere percentages zijn overwogen.

Lid Minnaert (BIJ1) vraagt of D66 het eens is met BIJ1 dat woonrecht niet afhankelijk moet zijn van de vraag of er in een stad een draagvlak voor is.

De heer Bakker (D66) benadrukt dat je mede gezien de heftige reacties onder reguliere woningzoekenden heel goed moet communiceren waarom je dit doet en hoe het in elkaar zit. Hij rondt zijn betoog af door te zeggen dat dit traject wel echt in de tijd begrensd moet worden. Aan wat voor termijn denkt het college? Het een en ander moet ook goed gemonitord worden en aan de raad gerapporteerd worden. Tot slot merkt de heer Bakker op dat hij de stem van de woningzoekende in de raadsbrief miste en hier graag iets meer over zou willen horen.

De voorzitter geeft het woord aan de fractie van BIJ1.

Lid Minnaert (BIJ1) merkt op dat de gemeente in de twee maanden sinds het vorige debat niet veel verder lijkt te zijn gekomen. Het lid hoopt dat er na dit debat grotere stappen gezet gaan worden om ervoor te zorgen dat kwetsbare mensen die geen dak boven het hoofd hebben zo snel mogelijk een permanente woning krijgen. Woningdelen en hospitahuur zijn voor BIJ1 geen echte oplossingen, omdat zij het traject naar een eigen woning verlengen.

Mevrouw Zwinkels (CDA) merkt op dat samen of gemengd wonen juist voor deze kwetsbare doelgroep interessant kan zijn. Is BIJ1 het ermee is dat hier meer ruimte voor maatwerk naar behoefte zou moeten zijn in plaats van te zeggen dat al die mensen een eigen huis moeten krijgen?

Lid Minnaert (BIJ1) zegt dat belangenorganisaties vragen of dit soort initiatieven vóór de opvang geplaatst kunnen worden in plaats van erna, zodat de woonladder niet verlengd maar verkort wordt. Het lid vraagt of de wethouder hierop kan reflecteren.

Mevrouw Zwinkels (CDA) kan zich voorstellen dat kwetsbare mensen veel hulp nodig hebben en die juist bij opvanglocaties kunnen krijgen, zodat ze dan gefaseerd kunnen uitstromen. Zij vraagt commissielid Minnaert hoe dat in zijn werk zou gaan.

Lid Minnaert (BIJ1) denkt dat het daarbij juist gaat om maatwerk en verschillende behoeftes en dat er juist aan het begin moet worden gekeken wat de verschillende opties zijn. De kwetsbare doelgroep moet niet eindeloos in onzelfstandige woonvormen blijven zitten.

Mevrouw Zwinkels (CDA) kan dit niet goed volgen en zegt dat BIJ1 wat haar betreft door kan gaan met haar inbreng.

Lid Minnaert (BIJ1) zegt dat BIJ1 ook tijdelijke woningen als een verlenging van het traject naar een eigen woning ziet. De voorkeur van de fractie gaat uit naar het verhogen van het aantal beschikbare permanente woningen. Het huidige percentage sociale huur bij nieuwbouwprojecten is ontoereikend en moet worden verhoogd. Door de tekorten aan maatschappelijke opvang en beschermd wonen zijn er veel mensen die daar niet terecht kunnen en ook niet in de cijfers worden meegenomen. Het probleem is daarom nog groter dan het nu wordt voorgesteld. BIJ1 doet een dringend beroep om het percentage sociale huur bij nieuwbouwprojecten te verhogen. Tot slot sluit de fractie zich aan bij de vraag van GroenLinks over de kostendelersnorm.

De voorzitter geeft het woord aan de fractie van Volt.

Mevrouw Passier (Volt) is blij met de raadsbrief maar is het met de andere fracties eens dat de stappen wel wat groter zouden mogen. Naar aanleiding van de zorgen over de voortgang bij de bouwprojecten vraagt Volt of de wethouder kan zeggen of er voor andere partijen zoals STUW ruimte is om in te springen bij bouwprojecten die vertraging oplopen. Zijn er ook redenen waarom de bouw van flexwoningen vertraging op kan lopen? Mevrouw Passier had gehoopt dat de raad wat meer informatie zou krijgen over de inzet van het eigen vastgoed van de gemeente. Zij hoopt volgende maand meer te horen over de uitslagen van het onderzoek daarnaar. De fractie hoort ook graag van de wethouder wat de raad kan doen om de procedures te versnellen.

De voorzitter geeft het woord aan de fractie van de PvDD.

Mevrouw Snippe (PvDD) zegt dat zij in het besloten gedeelte van het debat eigenlijk alles al heeft gezegd.

De voorzitter geeft het woord aan de fractie van het CDA.

Mevrouw Zwinkels (CDA) zegt dat het CDA al jarenlang vraagt om met tijdelijke woningen aan de slag te gaan, niet als de oplossing maar wel als een hulpmiddel bij hoge nood. Voor het CDA staat de balans tussen nieuwe woningen en een prettige, gezonde leefomgeving voor de bestaande bewoners in de omliggende buurt centraal. Dat vraagt om proportionaliteit, draagvlak en dialoog. Bij Wetering-Zuid verliep het participatieproces niet goed en waren de bewoners ook niet goed geïnformeerd. Als er gaandeweg dingen veranderen, mag dat in de raadsbrieven best wat eenvoudiger en overzichtelijker. Dat geldt ook voor een lijst met kansrijke locaties. Wat het CDA in de aanpak mist, is het idee om meerdere sporen tegelijk te bewandelen in plaats van een traject met opeenvolgende treden zoals in de raadsbrief. Een verschuiving van 30 naar 40 procent is voor het CDA niet leidend. Er moet een goede balans zijn en er moet gekeken worden naar vragers en dragers. De partijen die de fractie heeft gesproken, zeggen dat zij maximaal 30 procent aankunnen.

De heer Bakker (D66) vindt de verschillende treden geen slecht idee. Hij geeft aan dat het daarbij ook niet om een absolute volgorde gaat. Hij vraagt of het CDA dat heel anders ziet.

Mevrouw Zwinkels (CDA) antwoordt dat er volgens haar meer plannen moeten komen voor permanente betaalbare woningen, zowel in de sociale als in de middenhuur. Het CDA staat voor de doorstroming en gelooft dat daardoor ook meer sociale huur vrijkomt. Volgens haar is er zowel bij de gemeente als bij de corporaties veel draagvlak om snel met tijdelijke woningen aan de slag te gaan. Met volgtijdelijkheid blijven er te veel kansen onbenut liggen. Zij vervolgt haar inbreng. Met betrekking tot de kwetsbare groepen vraagt zij of het college bereid is om ten aanzien van de ambulante zorg met de hulporganisaties en de woningcorporaties mee te denken. Daarbij gaat het om gemend, kleinschalig en 'gespikkeld' wonen. Als laatste punt merkt mevrouw Zwinkels op dat zij de transformatie van kantoorpanden in de raadsbrief heeft gemist en dat zij hierop graag een reflectie van het college zou willen horen.

De voorzitter geeft het woord aan de fractie van Stadsbelang Utrecht.

De heer Temming (Stadsbelang Utrecht) zegt dat een tijdelijke woning een tijdelijke oplossing is voor een tijdelijk probleem. Hij ziet de huidige wooncrisis als een structureel probleem dat zo niet opgelost gaat worden. Stadsbelang Utrecht heeft daar ernstige bedenkingen bij tijdelijke woningen. De heer Temming wijst op de integratieproblemen van nieuwe bewoners die een beroep doen op de toch al beperkte voorzieningen in een bepaalde buurt. De woningen zijn vaak ook van slechte kwaliteit. De fractie ziet meer in een beter gebruik van de huidige woonvoorraad en het splitsen van te grote woningen. Tijdelijke middenhuur- of vrije sectorwoningen zijn onbetaalbaar. Exploitatietechnisch moeten tijdelijke woningen dan 25 jaar blijven staan. Moet er niet gestreefd worden naar tijdelijke woningen voor een langere tijd, bijvoorbeeld 40 tot 50 jaar, met een betere kwaliteit en in verschillende categorieën?

De voorzitter geeft het woord aan de fractie van de VVD.

Mevrouw Meerdink (VVD) merkt op dat in januari 2023 het tekort aan woningen voor kwetsbare Utrechters 500 bedroeg. In de raadsbrief van april wordt gesproken van een tekort van 2000 woningen. Volgens mevrouw Meerdink is de verwachte behoefte aan woningen voor kwetsbare Utrechters niet toegenomen maar is het tekort gegroeid omdat het aantal realiseerbare woningen tegenvalt. Zij vraagt zich af of de gemeente in januari dan wel een realistisch beeld van het tekort had en hoort graag een reflectie van de wethouder hierop. Het actieplan voor woningen voor kwetsbare doelgroepen uit 2019 suggereert dat het tekort toen al bekend was. Zij wil van de wethouder weten wat er sindsdien met dat actieplan is gebeurd en hoe het kan dat er ondanks het actieplan toch nog zo'n groot tekort is. De VVD kan zich grotendeels vinden in de vijf treden die het college in de raadsbrief aandraagt. De fractie ziet in flexwoningen een belangrijk deel van de oplossing. Het idee om 40 procent toe te wijzen aan de kwetsbare doelgroepen en 60 procent aan de reguliere woningzoekenden heeft beslist niet de voorkeur van de VVD, omdat de laatste groep hiermee op achterstand wordt gezet en het draagvlak bij deze groep aantast. In de raadsbrief

staat dat het aantal flexwoningen bij de Wetering-Zuid flink moet worden teruggeschroefd. Dit heeft te maken met de bouwplannen van het St Antonius. De participatie en communicatie met de bewoners zijn in dezen zeer slecht geweest. Wat is de reactie van de wethouder hierop en wil hij met de bewoners in gesprek gaan over hun zorgen ten aanzien van het onderzoek naar Place2BU?

De heer Dijkstra (EenUtrecht) kan zich niet voorstellen dat iemand de laatste trede niet wil benutten gezien de urgentie. Het alternatief is immers dat je urgente mensen op straat moet zetten.

Mevrouw Meerdling (VVD) zegt dat je als gemeente wel kritisch moet kijken hoe het zo ver heeft kunnen komen, omdat niemand op die laatste maatregel zit te wachten.

De heer Dijkstra (EenUtrecht) vindt het terecht dat de VVD deze schuldvraag stelt maar denkt dat de keuze voor 40 procent onvermijdelijk is, ook voor de VVD.

Mevrouw Meerdling (VVD) is het hier niet mee eens. Volgens haar is die 40 procent niet onvermijdelijk. We onvermijdelijk is dat je die kwetsbare Utrechters een oplossing moet bieden. In noodsituaties is dat dus tijdelijke opvang. Ook de VVD wil mensen niet op straat zetten.

Mevrouw Raaijmakers (PvdA) merkt op dat het hier niet alleen om een lokaal maar ook om een landelijk probleem gaat.

Mevrouw Meerdling (VVD) erkent dat er een landelijke taakstelling voor statushouders is en dat de instroom ook landelijk is. Daar is niets aan te doen. Zij heeft echter niet gezien dat er iets gedaan is met het gemeentelijke actieplan uit 2019.

Mevrouw Raaijmakers (PvdA) zegt dat het aanbod aan sociale huur ook een landelijk probleem is en dat de schuldvraag niet alleen bij het college ligt. Wat zijn volgens de VVD de oplossingen om meer sociale huur te krijgen?

Mevrouw Meerdling (VVD) noemt bouwen in Rijnenburg als een van de oplossingen. Maar dat gaat niet gebeuren.

De voorzitter merkt op dat dit debat over tijdelijk wonen gaat.

Mevrouw Raaijmakers (PvdA) vraagt of de VVD mogelijkheden ziet om landelijk te lobbyen voor meer sturing aan de uitstroompercentages omdat Utrecht daar ook lokaal taakstellingen voor gaat krijgen.

Mevrouw Meerdling (VVD) antwoordt dat de taakstelling voor kwetsbare jongvolwassenen niet vanuit het rijk komt maar dat Utrecht die aan zichzelf heeft opgelegd. Dat moet je als gemeente dan ook wel goed regelen.

De voorzitter geeft het woord aan de fractie van EenUtrecht.

De heer Dijkstra (EenUtrecht) vraagt of er morgen gestart worden met trede zes, extra opvanglocaties. De nood is nu zo hoog dat op alle zes treden tegelijk moet worden ingezet. Is de wethouder bereid om morgen een raadsvoorstel voor 40 procent urgent te sturen, vast te stellen op 11 mei? Deelt het college de mening van EenUtrecht dat er op trede drie nog veel meer te halen is. Is het college bereid om nog voor de zomer een actieplan voor het beter benutten van de bestaande bouw aan de raad te bieden?

De voorzitter geeft het woord aan de fractie van Student & Starter.

Mevrouw Oudejans (Studente & Starter) zegt dat de woningcorporaties terughoudend zijn wat betreft het toevoegen van permanente socialehuurwoningen. Student & Starter stelt voor om anders te kijken naar de samenwerking met de woningcorporaties. Het is goed dat het toevoegen van tijdelijke woningen wordt gezien als een aanvulling op de woonvoorraad en niet als een doel op zich. De periode tussen sloop en nieuwbouw kan hierbij goed als overbrugging dienen. Al

eerder heeft Student & Starter de wethouder gevraagd welke mogelijkheden hij ziet om tijdelijke woningen te realiseren op plekken waar nog gebouwd gaat worden. Kan de wethouder toezeggen dat hier in de toekomst scherp op gelet zal worden? Student & Starter is positief over een tijdelijke verhoging van het percentage kwetsbare doelgroepen van 30 naar 40 procent.

Mevrouw Zwinkels (CDA) vraagt Student & Starter of de maatregel op trede vijf niet beter wat later kan worden genomen, op het moment dat de gemeente goed op weg is met de productie.

Mevrouw Oudejans (Studente & Starter) kan zich voorstellen dat dat een goede oplossing zou zijn. Maar gezien de nijpende woningnood wil zij hard aan de slag met de huisvesting van de kwetsbare doelgroepen en later kijken wat voor effect dat op de woningvoorraad heeft.

Mevrouw Zwinkels (CDA) ziet niet zoveel in de verhoging van het percentage maar ziet meer in een verdeling over zoveel mogelijk verschillende projecten en in maatwerk. Is Student & Starter het met het CDA eens dat dat op korte termijn veel winst kan geven?

Mevrouw Oudejans (Studente & Starter) is het daarmee eens als er een balans kan worden gevonden tussen maatwerk en vaart maken met het huisvesten van de kwetsbare doelgroepen. Zij vervolgt haar betoog. Bij het realiseren van de tijdelijke woningen is van het groot belang om ook te luisteren naar de stem van mensen die nog niet in de stad zijn gehuisvest. Zijn er al concrete ideeën om deze mensen ook een stem te geven in dit proces en kan de raad hierover terugkoppeling krijgen? Kan de wethouder de raad tijdig informeren over eventuele tegenslagen en welke maatregelen er worden genomen om die nu al zo goed mogelijk op te vangen? De fractie sluit zich aan bij de vraag van het CDA of de raad een update kan krijgen over de transformatie van kantoorpanden.

De voorzitter geeft het woord aan de fractie van DENK.

De heer Usta (DENK) sluit zich aan bij de inbreng van de PvdA, dat alle treden gebruikt moeten worden. DENK sluit zich ook aan bij het voorstel van BIJ1 om het percentage sociale huur voor kwetsbare groepen drastisch te verhogen. Als er geen haast wordt gemaakt met het bouwen, moeten er mensen op straat slapen. Is het college het met de fractie eens dat de gemeente zo snel mogelijk van de theorie naar de praktijk moet?

De voorzitter schorst de vergadering zodat het college zich kan voorbereiden op de beantwoording van de gestelde vragen.

De voorzitter heropent de vergadering om 22.40 en geeft het woord aan wethouder De Vries voor de beantwoording van de vragen.

Wethouder de Vries geeft een algemene inleiding. Op de vraag wat het college van de raad nodig heeft antwoordt hij dat tijdelijke woningen binnen de stad onder de collegebevoegdheid vallen, zolang dat aantal onder de honderd blijft. Daarop zou dus vaart kunnen worden gemaakt. Als het aantal daarboven zou komen, zou een verklaring van geen bedenkingen en prioritering in de raadscommissie het proces kunnen versnellen. Met name op het gebied van tijdelijk wonen moet het stapelen van ambities worden voorkomen. Er zitten flinke verschillen tussen de locaties en dat heeft te maken met de kwaliteit van de woningen. Dat kan niet altijd en overal een tien zijn. Wat betreft de vijf treden in de raadsbrief zegt de wethouder dat daar geen volgorde in zit en dat die nu allemaal ingezet moeten worden. Het liefst zou de gemeente grotere aantallen permanente woningen toevoegen. Als je de diverse treden afloopt, dan worden de oplossingen vaak minder duurzaam en misschien ook wel duurder. Opvang is daarbij de duurste oplossing en misschien ook wel de minst duurzame. De wethouder antwoordt op de vraag van de PvdA met betrekking tot de bestaande woningvoorraad. Het college wil die echt benutten. Daarbij gaat het niet alleen om splitsing of doorstroming maar ook om woningdelen. Het college wil de mogelijkheden daartoe onderzoeken, zowel bij de corporaties als bij particulieren. Er komt ook een campagne gericht op het woningdelen.

Mevrouw Raaijmakers (PvdA) merkt op dat dit wel heel weinig zekerheid geeft met betrekking tot de doorstroom vanuit de sociale huur. Daarvoor is meer vastigheid nodig.

Wethouder de Vries zegt toe dat het college in Q4 met een plan komt ten aanzien van de bestaande woningvoorraad. De effecten daarvan zullen pas volgend jaar te zien zijn. Hij vervolgt zijn beantwoording. Wat betreft de verantwoordelijkheid van de regio zegt de wethouder dat de woonzorgvisies regionaal worden afgestemd en daarbij komen ook fairshare-afspraken terug. Het
5 collega gaat er alles aan doen om het tijdelijk wonen te versnellen en wil daarbij geen locatie onbenut laten. Wat betreft de waarschuwing voor planuitval van het college, zegt de wethouder dat de corporaties anticyclisch door kunnen bouwen. Zij kunnen een stap vooruit zetten waar marktpartijen dat niet kunnen.

Mevrouw Passier (Volt) vraagt op welke termijn de raad informatie over de voortgang kan krijgen.

Wethouder de Vries antwoordt dat er op dit moment al periodiek overleg is. Ook in de voorjaarsnota zal het college met een aantal concrete voorbeelden komen wat betreft locaties waar een klap op kan worden gegeven.

Mevrouw Passier (Volt) vraagt of dat in combinatie met de woningcorporaties gaat gebeuren.

Wethouder de Vries zegt dat die daar ook een onderdeel van zijn.

Mevrouw Raaijmakers (PvdA) vraagt of dit de voorkeur van het college heeft. Kunnen de corporaties voor kwetsbare doelgroepen iets doen wat anderen niet kunnen?

Wethouder de Vries zegt dat die gesprekken lopen en dat er productieoverleg is. Daarnaast zijn er prestatieafspraken. Het college voelt de urgentie en dat geldt zeker voor de woningcorporaties.
25 Op de vraag van de CU waarom er nu nog geen raadsvoorstel is antwoordt de wethouder dat er wel een plan van aanpak is toegezegd. In de huisvestingsverordening zijn mogelijkheden opgenomen voor omzetten en splitsen. Daarin staat ook het vergunningsvrij toestaan voor drie personen. In de communicatiecampagne zal ook worden gesproken over de maatregelen die verhuurders kunnen nemen, zoals de mogelijkheden voor woningdelen. Dan gaat het onder
30 andere over Kamers met Aandacht en Hospi Housing. Die partijen gaan dit zelf doen en komen ook met een eigen, gezamenlijk platform met een informatievoorziening. Naar aanleiding van de vraag of de gemeente het percentage woningen voor kwetsbare doelgroepen per direct van 30 naar 40 procent kan verhogen zegt de wethouders dat het percentage in 2022 al op 35 procent van het totaal zat. Dit wordt samen met de woningcorporaties zorgvuldig aangepakt.

Mevrouw Zwinkels (CDA) vraagt of de raad een raadsvoorstel gaat krijgen over hoe de percentages per wijk worden ingevuld.

Wethouder de Vries zegt dat dit in principe collegebevoegdheid is en dat het college dit samen met de corporaties oppakt. Daarbij zal een zorgvuldige afweging worden gemaakt.

Mevrouw Zwinkels (CDA) vraagt wat er zou gebeuren als het college er op dit punt niet met de corporaties niet uit zou komen.

Wethouder de Vries benadrukt dat de corporaties ten aanzien van de versnelde opvang voor statushouders hun nek hebben uitgestoken en dat de samenwerking tot nu toe heel goed gaat. Mocht dat niet zo zijn, dan komt hij daar zeker op terug.

Mevrouw Zwinkels (CDA) vraagt of dat ook een toezegging is. Wat zijn de financiële consequenties als de gemeente een deal sluit om dat percentage te verhogen en wat brengt dat voor begeleiding met zich mee?

Wethouder de Vries antwoordt dat begeleiding een van de dingen is die de gemeente moet gaan organiseren. Mochten daar extra financiële middelen voor nodig zijn, dan moet het college daarmee altijd naar de raad. Hij vervolgt zijn beantwoording met een reactie op de vraag van de VVD wat een gewijzigd percentage voor de 60 procent reguliere woningzoekenden betekent. Volgens hem moeten er juist daarom meer woningen komen. Daarover kan de wethouder nog geen concrete toezegging doen. Hij herhaalt dat een verklaring van geen bedenkingen van de raad zou helpen om het proces te versnellen en hoopt dat de raad dit in de agendering gaat prioriteren.

De heer van der Graaf (CU) merkt op dat de aanpassing van de verklaring van geen bedenkingen al in het proces zit.

5 **Wethouder de Vries** wijst erop dat het om collegebevoegdheid gaat als het aantal nieuw te bouwen woningen minder is dan honderd of 250 bij Leidsche Rijn. De verklaring van geen bedenkingen is nodig bij nieuwe locaties waar snelheid geboden is. Naar aanleiding van de halvering van Wetering-Zuid zegt de wethouder dat er na overleg met het St. Antonius is vastgesteld dat het ziekenhuis die ruimte eerder nodig heeft. Daardoor kunnen de woningen op
10 dat terrein niet meer lang genoeg geëxploiteerd worden. Dat heeft grote financiële implicaties. Langer exploiteren, zoals de heer Temming suggereerde, mag wettelijk niet. De maximale exploitatietermijn is 15 jaar, eventueel twee termijnen van 15 jaar. Wat betreft het gebruik van het eigen vastgoed van de gemeente zegt de wethouder dat zo'n overzicht zal worden meegenomen in het overzicht van de locaties. Dan kan daar beter op gestuurd worden. Hierbij moet wel
15 geheimhouding worden betracht. De wethouder waarschuwt dat eigen vastgoed of kantoorruimte wel tijdelijk in socialehuurwoningen kan worden omgezet maar dat dit financiële risico's met zich mee kan brengen die de gemeente wel goed in beeld moet hebben. Waar mogelijk wordt dat nu al wel gedaan. De wethouder noemt het voorbeeld van de opvang aan de 't Goylaan die in socialehuurwoningen wordt omgezet. In reactie op mening van D66 dat het planproces verkort zou moeten worden zegt de wethouder dat de gemeente op dit moment vooral bezig is om de
20 productie op gang te houden. Daarbij gaat het om projecten waar al afspraken over zijn gemaakt en waar de planprocessen al zo ver mogelijk zijn doorlopen. Op de vraag wat het betekent voor de deal met het rijk als de aantallen niet gehaald worden zegt de wethouder dat de subsidies voor projecten die niet haalbaar zijn onder gelijke voorwaarden ingezet kunnen worden voor andere, vergelijkbare projecten. Wat betreft de informatievoorziening naar de bewoners, met name die van Wetering-Zuid, zegt de wethouder toe dat hier een participatieproces zal worden doorlopen.

Mevrouw Meerding (VVD) merkt op dat de gemeente een voortraject heeft doorlopen, waarbij nog onduidelijkheid was over de locatie, en dat de participatie nu pas gaat starten. In het voortraject werd niet naar de mening van de bewoners gevraagd. Misschien is kan de gemeente hier iets van kan leren.

30 **Wethouder de Vries** denkt dat mevrouw Meerding daar gelijk in heeft. De wethouder wil dit inderdaad meenemen in het proces om hiervan te leren. Hij vervolgt zijn beantwoording en zegt dat de gemeente ook woningen wil creëren voor reguliere woningzoekenden en niet alleen voor de aandachtsgroepen. Aan de andere kant zijn er ook organisaties als Onder de Pannen, die hier en nu kunnen voorzien in de behoefte van mensen die anders op straat komen te staan.

40 **Lid Minnaert** (BIJ1) vraagt of de wethouder nu zegt dat mensen in kwetsbare posities maar genoeg moeten nemen met bijvoorbeeld hospitaverhuur omdat reguliere woningzoekenden anders geen huis kunnen krijgen.

45 **Wethouder de Vries** zegt dat er in schaarste moeilijke keuzen moeten worden gemaakt. De nood is ook hoog bij mensen die niet tot de kwetsbare aandachtsgroepen behoren. Wat betreft het percentage sociale huur bij nieuwbouw, zegt de wethouder dat hij het ermee eens is dat dit verhoogd zou moeten worden en dat het college zich moet houden aan het coalitieakkoord. Alleen zal dit op korte termijn, in 2023, geen soelaas bieden.

50 **Lid Minnaert** (BIJ1) zegt dat volgens het coalitieakkoord het percentage sociale huur eventueel ook verlaagd zou kunnen worden, en BIJ1 vraagt juist expliciet om dat niet te doen.

55 **Wethouder de Vries** zou als minimum 40 procent willen aanhouden en willen kijken waar dat nog opgehoogd kan worden. Hij vervolgt zijn beantwoording en zegt dat de woningcorporaties door kunnen bouwen en dat daarover productieoverleg wordt gevoerd. Op de vraag van Volt of het risico bestaat dat ook tijdelijke projecten vertraging oplopen antwoordt de wethouder dat het ook hier om dagkoersen gaat. Hij geeft het voorbeeld van BEFU, waar goede woningen komen, die volgens de leverancier echter pas in 2024 kunnen worden geleverd. Omdat de partijen aangeven dat ze maar zo'n 30 procent van de aandachtsgroepen aankunnen, is het volgens de wethouder belangrijk om dit samen met de corporaties aan te gaan. Als dit hogere percentage eventueel
60 wordt toegepast op de bestaande woningvoorraad, hoeft dat niet op één locatie maar kan dat ook

verspreid worden over de stad. Op sommige locaties ligt het percentage aandachtsgroepen al boven de 30 procent.

5 **De heer Bakker** (D66) vraagt naar aanleiding van de vijfde trede wat daarmee gaat gebeuren en wat het voorstel wordt.

10 **Wethouder de Vries** antwoordt dat het college de vijfde trede gaat onderzoeken en haar reflectie met de raad zal delen. Er gaat ook gekeken worden wat de diverse treden voor 2024 gaan betekenen. De wethouder hoopt in Q4 met een brief te komen waarin de evaluatie uiteen wordt gezet. Wat betreft de transformatie van kantoorpanden zegt hij dat de gemeente daarbij afhankelijk is van pandeigenaren, maar kansen die langskomen worden serieus overwogen.

Mevrouw Zwinkels (CDA) vraagt of de wethouder iets meer over die kantoorpanden kan zeggen.

15 **Wethouder de Vries** antwoordt dat die vaak commerciële eigenaren hebben die daar een bepaalde prijs voor vragen. Als je daar woningen van wil maken, moet dat ook weer voor een minimale termijn zijn en dat kan financiële implicaties hebben. De wethouder vraagt zich af of dat op deze manier nog wel te exploiteren is.

20 **Mevrouw Zwinkels** (CDA) vraagt hoe de raad wordt geïnformeerd over al deze verkenningen. Komen die kantoorpanden ook terug in de periodieke terugkoppelingen?

25 **Wethouder de Vries** zegt dat op de beloofde lijst ook zal worden aangegeven welk vastgoed en welke kantoorpanden er in beeld zijn en wat dat betekent. Hij vervolgt zijn beantwoording. Op de vraag van de VVD of het college in januari een niet te rooskleurig beeld van het tekort had, antwoordt de wethouder dat het college toen is uitgegaan van de locaties die toen in beeld waren. Dat de BEFU qua aantallen is tegengevallen, is omdat daar in plaats van units grotere woningen komen. De wereld ziet er nu ook anders uit dan in januari. De VVD vroeg naar aanleiding van het actieplan ook wat er sinds 2019 is gebeurd en waarom er nu zo'n enorm tekort is. De wethouder zegt dat er in het jaar dat dat plan is opgesteld minder kwetsbare doelgroepen waren die met voorrang een woning nodig hadden. Bepaalde groepen waren nog niet in beeld en de taakstelling statushouders was aanzienlijk lager dan nu. Op de vraag of de gemeente iets anders had kunnen doen wijst de wethouder op de landelijke toename van het aantal statushouders. Dat is moeilijk te beïnvloeden. De gemeente wil wel echt de bouw van permanente woningen doorzetten. In de voorjaarsnota komt het college er bij de raad op terug voor welke projecten dat iets gaat betekenen.

35 **Mevrouw Meerding** (VVD) merkt op dat juist de groep jong volwassenen sterk is toegenomen. Zij vraagt of er de afgelopen jaren op dit punt wel een stapje erbij is gezet.

40 **Wethouder de Vries** antwoordt dat zijn collega, wethouder Streefland, hier straks op terug zal komen en vervolgt zijn beantwoording. In reactie op de vraag van EenUtrecht of er op de derde trede niet meer te halen is zegt de wethouder dat het college met een plan voor de bestaande woningvoorraad komt en dat de effecten daarvan hopelijk in 2024 te zien zullen zijn.

45 naar extra opvanglocaties. In antwoord op de vraag van Student & Starter zegt de wethouder de wethouder dat de corporaties een stap vooruit willen zetten, ook in tijdelijk wonen. De gemeente Utrecht is samen met de gemeentes Nieuwegein, IJsselstein, Houten, Wijk bij Duurstede en de corporaties Cazas, Woonin en Portaal bezig om de woningzoekenden te organiseren en hun een stem te geven in het proces. De gemeente wil dit eerst koppelen aan inschrijven voor tijdelijk wonen. Bij de participatie gaat het niet alleen om woningzoekenden maar ook om de omwonenden. Het college ziet hier ook kansen voor gemeenschapsvorming.

De voorzitter geeft het woord aan wethouder Streefland.

55 **Wethouder Streefland** zegt in antwoord op de CU of er niet nu al op de opvang geanticipeerd moet worden dat de gemeente er alles aan goed doen om ervoor te zorgen dat die opvang niet nodig zal zijn. Maar het college weet ook dat zij geen ruimte voor opvang gaat reserveren als er ergens woningen gerealiseerd gaan worden, want dat is veel duurzamer. Er wordt wel wekelijks in de gaten gehouden hoe het met de aantallen staat en wat dat betekent voor kwetsbare

60 doelgroepen in de opvang. Wat betreft de door GroenLinks genoemde kostendelersnorm zegt de

wethouder dat die nu al maximaal wordt opgerekt binnen de grenzen van de wet en dat dit betekent dat er waar mogelijk maatwerk wordt toegepast. Bij het niet toepassen van de samenwoonboetes wordt er naar mogelijke ruimtes gezocht, zodat bijvoorbeeld jong volwassenen thuis kunnen blijven wonen. D66 merkte op dat met het wijzigen van de percentages het evenwicht tussen dragers en vragers wordt verstoord. De wethouder wijst erop dat kwetsbare doelgroepen niet altijd de vragers zijn. Bij wooncomplexen gemengd wonen is het ook wel eens andersom. De percentages zullen echter gemonitord worden in absolute aantallen. Wat betreft de effecten in de wijk is de gemeente doorlopend in gesprek met de corporaties en andere partners (buurtteams en DOK). In bepaalde wijken, bijvoorbeeld Overvecht, kun je beter wat minder mensen in kwetsbare posities plaatsen.

Mevrouw Zwinkels (CDA) vraagt hoe dat laatste uitpakt als je naar die 40 procent toe gaat. Ga je op die manier juist niet in wijken als Overvecht een concentratie organiseren?

Wethouder Streefland antwoordt dat je dit niet overal kunt doen. Overvecht heeft sowieso een hoog percentage mensen in socialehuurwoningen. Soms past dit niet, dan moet er elders een alternatief gezocht worden.

Mevrouw Zwinkels (CDA) vraagt hoe het college hiervoor verantwoording aflegt. Wordt dit aan de raad gerapporteerd?

Wethouder Streefland zegt dat haar collega al heeft toegezegd dit in Q4 te zullen doen. Zij vervolgt haar beantwoording. Wat betreft de vraag naar gemengd of 'gespikkeld' wonen voor de MO/WB groep zegt de wethouder dat dit nu al veelvuldig gebeurt. Volgens haar leidt zowel het gemengde wonen als de bouwwijze tot verbinding en onderlinge betrokkenheid. Bij de nieuwe oplevering wordt juist voor deze vorm gekozen. Op de vraag van de VVD wat er naar aanleiding van het plan kwetsbare doelgroepen is gedaan antwoordt de wethouder dat het onderzoek van Companen meer inzicht heeft gegeven. Met name wat betreft jongeren is er een grotere groep dan eerder werd gedacht. De opvang duurt langer omdat er minder doorstroom is en er meer vraag naar is. Ook de uitstroom bij jeugdzorg met verblijf is afgenomen. Die groep wacht op een plek en dat is anders dan bij de start, zoals het aantal statushouders nu ook anders is. Dure extra opvanglocaties als zesde maatregel zou de wethouder zoveel mogelijk willen vermijden. Zij vindt dat er zoveel mogelijk naar duurzame oplossingen moet worden gezocht.

De heer Bakker (D66) komt nog even terug op trede vijf. D66 heeft geen behoefte aan een raadsvoorstel maar wel aan iets wat een zeker houvast biedt.

Wethouder Streefland antwoordt dat dit niet in elke wijk de oplossing is. Het gaat om een tijdelijke maatregel die in Q4 geëvalueerd gaat worden. Wel is het soms al zo geweest dat de gemeente meer dan 30 procent van de kwetsbare doelgroepen heeft moeten huisvesten. Het college wil graag terug naar de 30 procent en dat kan ook als de woningvoorraad wordt vergroot.

De voorzitter vraagt of er gemiste vragen zijn.

De heer Van der Graaf (CU) vraagt naar aanleiding van de netcongestie welke stappen daarop gezet gaan worden om hoge prioriteit te geven aan de aansluitingen voor flexwoningen.

Lid Minnaert (BIJ1) vraagt of de woonladder verkort kan worden door met belangenorganisaties te kijken naar initiatieven als Onder de Pannen voor de opvang.

Mevrouw Passier (Volt) vraagt wanneer de versnelling van de procedures met de raad zal worden besproken.

De voorzitter geeft het woord aan wethouder Streefland.

Wethouder Streefland zegt dat het idee van Onder de Pannen juist is dat mensen met een lichte ondersteuningsvraag snel woonruimte krijgen. Dat zit niet pas aan het eind maar is juist een optie zodat ze niet naar de opvang hoeven maar bij mensen thuis kunnen wonen.

Lid Minnaert (BIJ1) merkt dat dit soort initiatieven vaak wordt ingezet om mensen vanuit de opvang uit laten stromen in plaats van hun ergens anders huisvesting te bieden. In dat geval wordt de woonladder niet verkort maar juist verlengd.

5 **Wethouder Streefland** zegt dat Onder de Pannen bedoeld is voor mensen voor wie zelfstandig wonen nog geen optie is. Het gaat daarbij om een tijdelijke situatie, maar niet om verlenging van de woonladder.

10 **Lid Minnaert** (BIJ1) zegt dat het ook over andere initiatieven gaat, zoals hospitahuur en woningdelen, dat de woonladder nu af en toe toch wordt verlengd.

15 **Wethouder Streefland** herhaalt dat Onder de Pannen echt een andere insteek heeft, omdat het zich richt op mensen met een hulpvraag, die niet zelfstandig kunnen wonen maar ook niet naar een opvang hoeven. Hier wordt veel meer vanuit een zorgbehoefte gekeken.

De voorzitter geeft het woord aan wethouder de Vries.

20 **Wethouder de Vries** antwoordt op de vraag van het CU of de netcongestie prioriteit kan krijgen. Ook hier krijgen permanente woningen voorrang op tijdelijke woningen. Op de vraag van Volt wanneer de raad geïnformeerd zal worden over de snelheid van de procedures antwoordt de wethouder dat dit samenhangt met de locaties. Hij heeft al toegezegd dat er driemaandelijks updates gaan komen. Als het aantal te bouwen woningen ergens boven de honderd komt, zou het college graag van de raad zo snel mogelijk een verklaring van geen bedenkingen krijgen, zodat ook die procedure versneld kan worden. De updates met betrekking tot de procedures zullen gekoppeld worden aan de lijst met locaties en de bestaande woningvoorraad als het gaat om vastgoed en kantoren.

25 **De voorzitter** sluit de vergadering om 23.30 uur en somt de toezeggingen op, met assistentie van de commissiegriffier **mevrouw De Vos** vanwege een technische storing.

30

35